

**INFORMACJA O SYTUACJI BANKÓW
W I KWARTALE 2016 R.**

**URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
WARSZAWA, 2016**

Opracowanie:

Andrzej Kotowicz

przy współpracy

Departamentu Bankowości Komercyjnej i Specjalistycznej oraz Instytucji Płatniczych

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego

SPIS TREŚCI

NAJWAŻNIEJSZE SPOSTRZEŻENIA I WNIOSKI	4
1. POZYCJA KAPITAŁOWA	11
2. POZYCJA PŁYNNOŚCIOWA	13
3. WYNIKI FINANSOWE	14
4. GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU	18
5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	25
6. STRUKTURA WALUTOWA I TERMINÓW PŁATNOŚCI BILANSU	28
7. JAKOŚĆ PORTFELA KREDYTOWEGO	30
SPIS TABEL	33

NAJWAŻNIEJSZE SPOSTRZEŻENIA I WNIOSKI¹

Sytuacja sektora bankowego w I kwartale 2016 r. pozostawała stabilna, czemu sprzyjało utrzymujące się ożywienie gospodarki oraz środowisko rekordowo niskich stóp procentowych.

Wzmocnienie bazy kapitałowej, ograniczona grupa banków nie spełniających zaleceń KNF

W I kwartale br. odnotowano wzmocnienie bazy kapitałowej (fundusze własne wzrosły z 159,1 mld zł na koniec ub.r. do 165,1 mld zł na koniec marca br., tj. o 3,8%; współczynnik kapitału Tier I wzrósł z 15,0% do 15,7%, a łączny współczynnik kapitałowy z 16,3% do 17,1%), co wynikało m.in. z pozostawienia w bankach większości zysków wypracowanych w 2015 r., jak też z wyłączenia ze sprawozdawczości SK Banku, którego upadłość w końcu ub.r. spowodowała silne pogorszenie miar adekwatności w sektorze banków spółdzielczych.

Na koniec marca br. dwa banki spółdzielcze nie spełniały minimalnych wymagań regulacyjnych (jeden w zakresie minimalnego poziomu kapitału założycielskiego, drugi w zakresie minimalnych poziomów współczynników kapitałowych). Ponadto sześć banków komercyjnych oraz trzydzieści sześć banków spółdzielczych nie spełniało zaleceń KNF w sprawie minimalnych poziomów współczynników kapitałowych tj. współczynnika kapitału Tier I oraz łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie nie niższym niż odpowiednio 10,25% oraz 13,25% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko powiększonych o tzw. „domiar”. Udział tych banków w systemie był ograniczony (14,5%), jednak zjawisko to należy uznać za niekorzystne.

Pomimo relatywnie zadowalającej sytuacji bieżącej rekomendowane jest utrzymanie mocnej bazy kapitałowej, a w przypadku niektórych banków jej dalsze wzmocnienie. Głównym czynnikiem ryzyka w zakresie kapitałów pozostaje ewentualne ustawowe rozwiązanie kwestii walutowych kredytów mieszkaniowych. Dodatkowo należy mieć na uwadze, zmniejszone możliwości tworzenia kapitałów w drodze akumulacji zysków, co wynika z malejącej zyskowności sektora bankowego (może to również zmniejszać skłonność inwestorów do inwestowania w banki, co niektórym podmiotom może ograniczać możliwości pozyskania kapitału na rynku).

Dobra sytuacja w zakresie bieżącej płynności banków

Sytuacja w zakresie bieżącej płynności była dobra. Podstawowe miary płynności pozostają względnie stabilne i utrzymują się na zadowalających poziomach (dodatnia luka płynności krótkoterminowej wzrosła z 157,7 mld zł na koniec ub.r. do 159,1 mld zł na koniec marca br., choć współczynnik płynności krótkoterminowej obniżył się z 1,50 do 1,42). Według danych UKNF wszystkie banki spełniały obowiązującą normę LCR na poziomie 70%. Relacja kredytów dla sektora niefinansowego do depozytów tego sektora, pośrednio określająca skalę zapotrzebowania na środki z rynku finansowego, pozostaje na poziomie równowagi (99,5%).

Pomimo zadowalającej sytuacji w zakresie bieżącej płynności, stale zalecane są działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania (w szczególności dywersyfikacja źródeł finansowania oraz wydłużanie terminów wymagalności zobowiązań).

¹ Uwaga: wszystkie dane prezentowane w „Informacji” pochodzą z bazy danych z dnia 23 maja 2016 r. w związku z czym nie uwzględniają późniejszych korekt sprawozdań finansowych. Wyjątek stanowią dane dotyczące rachunku zysków i strat, gdzie w związku z nadeśnięciem przez jeden z banków znaczącej korekty zdecydowano się na ich aktualizację (zgodnie ze stanem na 18 lipca br.).

Silny spadek wyniku finansowego

Wynik finansowy netto zrealizowany przez sektor bankowy w I kwartale br. okazał się znacznie niższy niż w analogicznym okresie ub.r. (wynik finansowy netto sektora bankowego wyniósł 3 203 mln zł i był o 954 mln zł, tj. o 23,0% niższy niż w I kwartale ub.r.; pogorszenie wyników odnotowano w 331 podmiotach skupiających 50,5% aktywów sektora; 15 podmiotów wykazało stratę w łącznej wysokości 438 mln zł).

Pogorszenie wyników sektora bankowego nastąpiło za sprawą obniżenia wyniku z działalności bankowej, wzrostu kosztów działania oraz wzrostu ujemnego salda odpisów i rezerw. W przeciwnym kierunku oddziaływał wzrost dodatniego salda pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych, jak też wyniku na operacjach nadzwyczajnych.

Pogorszenie wyniku działalności bankowej (o 299 mln zł; -2,1%) nastąpiło pomimo poprawy wyniku odsetkowego (o 510 mln zł; 5,9%), na skutek obniżenia wyniku z tytułu opłat i prowizji (-164 mln zł; -5,0%) oraz wyniku z pozostałej działalności bankowej (-645 mln zł; -25,6%). Poprawa wyniku odsetkowego była konsekwencją zakończenia dostosowania banków do zmiany stóp procentowych NBP dokonanej przez RPP w I kwartale ub.r., jak też zmian w polityce depozytowo-kredytowej dokonanych w związku z uchwaleniem ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych (obniżenia oprocentowania depozytów gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, jak też wzrostu oprocentowania kredytów dla gospodarstw domowych). W rezultacie dokonanych zmian odnotowano niewielkie obniżenie przychodów odsetkowych (-276 mln zł; -2,1%), przy jednoczesnym silnym obniżeniu kosztów odsetkowych (-786 mln zł; -16,1%). Z kolei obniżenie wyniku z tytułu opłat i prowizji spowodowane było głównie zmniejszeniem w części banków przychodów z tytułu sprzedaży ubezpieczeń i produktów inwestycyjnych, przychodów z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek oraz operacji papierami wartościowymi. Natomiast obniżenie wyniku z pozostałej działalności bankowej to przede wszystkim efekt bazy statystycznej, która w ubiegłym roku znajdowała się pod istotnym wpływem zdarzeń o charakterze jednorazowym (w szczególności sprzedaży części udziałów w jednostkach podporządkowanych).

Silny wzrost kosztów działania (o 706 mln zł; 10,0%), wynikał przede wszystkim z uchwalenia ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych. W konsekwencji w I kwartale br. 19 banków zapłaciło podatek w łącznej wysokości 605 mln zł. Inne pozycje kosztów wzrosły w umiarkowanym stopniu lub też uległy redukcji (należy jednak odnotować istotny wzrost kosztów pracowniczych, ale wynikało to ze zdarzenia o charakterze jednorazowym).

Wzrost ujemnego salda odpisów i rezerw (o 304 mln zł, tj. o 16,3%) wynikał głównie ze znacznego wzrostu odpisów z tytułu aktywów niefinansowych (o 312 mln zł) na skutek dodatkowych korekt wyceny aktywów w jednym z banków. Dodatkowo odnotowano obniżenie wyniku z tytułu IBNR, wzrost rezerw oraz odpisów na kredyty konsumpcyjne i pozostałe kredyty dla gospodarstw domowych.

Obniżenie wyników finansowych przełożyło się na pogorszenie części podstawowych miar efektywności działania, tj. wzrostu wskaźnika kosztów (z 52,4 w I kwartale ub.r. do 57,1 w I kwartale br.), obniżeniu ROA (z 1,1 do 0,8) oraz ROE (z 9,9 do 7,3). Z drugiej strony, poprawa wyniku odsetkowego skutkowałą ograniczonym wzrostem zrealizowanej marży odsetkowej (z 2,2 do 2,3).

Kluczowe znaczenie dla wyników banków w kolejnych okresach będzie miał rozwój koniunktury w polskiej gospodarce oraz czynniki o charakterze regulacyjnym. Na podstawie planów finansowych banków w 2016 r. należy oczekiwać obniżenia wyniku finansowego netto sektora bankowego w granicach 9-10%.

Umiarkowany wzrost skali działania sektora bankowego Ograniczone zmiany w strukturze sektora

Utrzymujące się ożywienie gospodarcze oraz związana z nim poprawa sytuacji na rynku pracy, sprzyjały umiarkowanemu wzrostowi skali działania sektora bankowego, przy czym odnotowany w I kwartale br. przyrost sumy bilansowej sektora (o 31,0 mld zł, tj. o 1,9%; skorygowany o około 33,6 mld zł, tj. o 2,1%) był

nieco wyższy niż w ub.r. Głównymi obszarem przyrostu po stronie aktywów był portfel instrumentów dłużnych (głównie obligacje skarbowe), a po stronie zobowiązań depozyty sektora budżetowego, przy czym znaczny wzrost stanu papierów skarbowych należy wiązać z wprowadzeniem podatku od niektórych instytucji finansowych.

Banki kontynuowały działania zmierzające do wzrostu efektywności działania w drodze optymalizacji zatrudnienia i sieci sprzedaży. Wprawdzie w I kwartale br. odnotowano wzrost zatrudnienia (o 0,7 tys. osób), ale wynikało to ze zdarzenia o charakterze jednorazowym. Gdyby je wyeliminować to liczba zatrudnionych w sektorze bankowym uległaby relatywnie wysokiemu obniżeniu (o ponad 2 tys. osób). Sieć sprzedaży uległa redukcji (o 209 placówek). Należy liczyć się z tym, że stały rozwój elektronicznych kanałów dostępów, jak też presja na ograniczenie kosztów będą oddziaływały w kierunku ograniczania zatrudnienia i sieci sprzedaży w kolejnych okresach.

Poziom koncentracji nie uległ istotnej zmianie (udział 10-ciu największych banków w aktywach sektora nie zmienił się w stosunku do stanu na koniec ub.r. i wynosił 70,5%, a ich udział w depozytach i kredytach dla sektora niefinansowego uległ marginalnemu obniżeniu do odpowiednio 73,2% oraz 69,7%).

W strukturze własnościowej sektora odnotowano wzrost udziału w aktywach banków kontrolowanych przez inwestorów krajowych (z 41,0% do 42,8%), ale wynikało to głównie z okresowego wzrostu sumy bilansowej banku państwowego.

Umiarkowany wzrost akcji kredytowej

Monitorowanie realizacji zaleceń KNF w obszarze polityki kredytowej

Pożądany rozwój kredytów mieszkaniowych o stałym oprocentowaniu

W I kwartale br. odnotowano ograniczony przyrost akcji kredytowej (wartość kredytów ogółem zwiększyła się o 3,3 mld zł, tj. o 0,3%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 5,2 mld zł, tj. o 0,5%), co oznacza, że odnotowany przyrost kredytów był niższy niż w analogicznym okresie ub.r. Główną przyczyną obniżenia przyrostu kredytów było zmniejszenie zadłużenia z tytułu kredytów dla sektora finansowego i budżetowego, podczas gdy przyrost kredytów dla sektora niefinansowego był zbliżony do obserwowanego w ub.r.

Odnotowany w I kwartale br. przyrost kredytów gospodarstw domowych (3,9 mld zł, tj. 0,6%; skorygowany 5,3 mld zł, tj. 0,8%) był nieco wyższy niż w analogicznym okresie ub.r., choć roczne tempo wzrostu było porównywalne.

Pomimo pewnego zaostrzenia polityki kredytowej banków w obszarze kredytów mieszkaniowych (wzrost marż, podniesienie wymagań w zakresie minimalnych kosztów utrzymania), odnotowany w I kwartale br. przyrost stanu tych kredytów (o 1,3 mld zł, tj. o 0,3%; skorygowany 2,6 mld zł, tj. 0,7%) okazał się nieco wyższy niż w analogicznym okresie ub.r. (również dane AMRON-SARFiN wskazują na nieznaczny wzrost akcji kredytowej w stosunku do analogicznego okresu ub.r.). Stabilnemu rozwojowi akcji kredytowej sprzyja środowisko rekordowo niskich stóp procentowych, poprawa sytuacji na rynku pracy oraz względna stabilizacja cen na rynku nieruchomości. Dodatkowo popyt wzmocniony jest przez rządowy program „Mieszkanie dla Młodych”. W strukturze walutowej portfela kredytów mieszkaniowych obserwowano dalsze zmniejszenie udziału kredytów walutowych (z 44,4% na koniec ub.r. do 43,3% na koniec marca br.), jak też obniżanie stanu zadłużenia w walucie oryginalnej (zadłużenie z tytułu kredytów CHF zmniejszyło się z 36,8 mld CHF na koniec ub.r. do 36,1 mld CHF na koniec marca br.). Mając na uwadze niewłaściwe praktyki obserwowane w obszarze udzielania kredytów mieszkaniowych, polegające m.in. na niedoszacowaniu ryzyka stopy procentowej oraz akceptowaniu przy wyliczaniu zdolności kredytowej zaniżonych kosztów utrzymania, KNF wydała wielu bankom zalecenia dokonania stosownych zmian w polityce kredytowej, które mają być wprowadzone nie później niż w I br., przy czym bieżący monitoring wskazuje, że banki dokonują oczekiwanej korekty. W kontekście ryzyka stopy procentowej oraz bardzo długiej ekspozycji na ryzyko

wynikającej z istoty kredytu mieszkaniowego, pożądanym jest rozwój kredytów mieszkaniowych o stałym oprocentowaniu (przynajmniej w okresie 10-cio letnim).

Przyrost stanu portfela kredytów konsumpcyjnych (o 1,4 mld zł, tj. 1,0%; skorygowany 1,5 mld zł, tj. 1,1%) był wyższy niż w analogicznym okresie ub.r. (dane BIK wskazują jednak, że akcja kredytowa I kwartale br. była nieco niższa od tej jaką banki wygenerowały w analogicznym okresie ub.r.). Zwiększenie stanu portfela obserwowano głównie w obszarze kredytów ratalnych (o 2,5 mld zł), a w niewielkim stopniu również w obszarze kredytów samochodowych (o 0,1 mld zł), podczas gdy stan zadłużenia z tytułu kart płatniczych oraz pozostałych kredytów uległ obniżeniu (odpowiednio o 0,2 mld zł i 0,9 mld zł). Zwiększeniu akcji kredytowej sprzyjała poprawa sytuacji na rynku pracy, rekordowo niskie stopy procentowe oraz poprawa jakości kredytów, co przekłada się na wzrost popytu na kredyt oraz zwiększenie jego podaży. Dodatkowym czynnikiem, który może mieć korzystny wpływ na rozwój akcji kredytowej w tym obszarze jest uruchomiony w br. Program „Rodzina 500+”, który może zwiększyć skłonność części gospodarstw domowych do zwiększenia swojego zadłużenia, jak też skłonność banków do rozszerzenia akcji kredytowej. Należy jednak mieć na uwadze, że poprawa sytuacji finansowej gospodarstw domowych, jak też Program „Rodzina 500+” mogą też prowadzić do wzrostu realizacji potrzeb konsumpcyjnych przez gospodarstwa domowe w oparciu o środki własne, zwłaszcza w przypadku zaspokajania potrzeb konsumpcyjnych o niższej wartości.

Portfel pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (głównie operacyjnych i inwestycyjnych dla drobnych przedsiębiorców) wykazuje stabilny wzrost, choć odnotowany w I kwartale br. przyrost akcji kredytowej (o 1,2 mld zł, tj. 1,1%; skorygowany 1,5 mld zł, tj. 1,1%) był niższy niż w analogicznym okresie ub.r., obniżeniu uległo też tempo wzrostu tych kredytów.

W I kwartale br. obserwowano utrzymanie się ożywienia w obszarze kredytów dla przedsiębiorstw, choć odnotowany przyrost stanu kredytów (7,6 mld zł, tj. o 2,3%; skorygowany 8,1 mld zł, tj. o 2,5%) był nieznacznie niższy niż w analogicznym okresie ub.r. Przyrost dokonał się zarówno w obszarze kredytów dla dużych przedsiębiorstw, jak i kredytów dla MSP, przy czym z punktu widzenia celu udzielenia kredytu wzrost akcji kredytowej obserwowano głównie w obszarze kredytów na działalność bieżącą oraz inwestycyjną. W kolejnych okresach zachodzi szansa na dalszy wzrost akcji kredytowej, czemu sprzyja poprawa koniunktury, rekordowo niskie stopy procentowe, stabilizacja jakości portfela kredytowego oraz rządowy program Portfelowej Linii Gwarancyjnej De Minimis. W kontekście tempa wzrostu akcji kredytowej, należy jednak mieć na uwadze stały rozwój alternatywnych form finansowania działalności (m.in. rynek papierów dłużnych i kapitałowych, leasing, faktoring), jak też dobrą sytuację finansową przedsiębiorstw co umożliwi wielu przedsiębiorstwom finansowanie inwestycji w oparciu o środki własne (badania NBP wskazują na stale malejący odsetek przedsiębiorstw ubiegających się o kredyt).

Główne źródła zagrożenia dla dalszego stabilnego rozwoju akcji kredytowej znajdują się w otoczeniu makroekonomicznym oraz regulacyjnym. W szczególności realizacja niekorzystnych scenariuszy rozwoju sytuacji makroekonomicznej może mieć negatywny wpływ na postawy przedsiębiorstw i konsumentów.

Jakość portfela kredytowego pozostaje stabilna

Jakość portfela kredytowego pozostaje względnie stabilna. Wprawdzie w I kwartale br. odnotowano obniżenie stanu kredytów zagrożonych (-0,7 mld zł, tj. -1,0%), ale był to efekt statystyczny związany z wyłączeniem z bazy danych SK Banku. Gdyby nie to zdarzenie, odnotowano by nieznaczny wzrost stanu kredytów zagrożonych (o około 0,6 mld zł). Udział kredytów zagrożonych w portfelu nie uległ zmianie (6,5%), przy czym w związku ze wskazanym wyłączeniem z bazy danych SK Banku, odnotowano znaczące zmniejszenie udziału kredytów zagrożonych w portfelu banków spółdzielczych (z 7,8% na koniec ub.r. do 6,0% na koniec marca br.).

W I kwartale br. odnotowano nieznaczny wzrost stanu zagrożonych kredytów mieszkaniowych (o 0,1 mld zł, tj. o 1,3%) oraz wzrost ich udziału w portfelu (z 2,8% na koniec ub.r. do 2,9% na koniec marca br.). Pogorszeniu uległa też spłacalność kredytów, co przejawiało się zwiększeniem stanu (o 0,3 mld zł) i udziału

kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (z 2,7% do 2,8%). W kontekście relatywnie wysokiej jakości kredytów mieszkaniowych na tle innych portfeli, UKNF stale podkreśla, że portfel kredytów mieszkaniowych generuje szereg rodzajów potencjalnego ryzyka, które może zmaterializować się w przyszłości. W szczególności trzeba mieć na uwadze dominującą rolę tych kredytów w bilansie sektora bankowego, wysoki udział kredytów walutowych, wysokie LTV części portfela kredytowego, ograniczoną płynność na rynku nieruchomości, niedoskonałe bazy danych o rynku nieruchomości i sytuacji finansowej klientów oraz kwestie społeczne i prawne związane z realizacją zabezpieczeń. Dlatego też banki posiadające istotny portfel kredytów o niekorzystnych parametrach powinny zabezpieczyć związane z nim ryzyko m.in. za pomocą dodatkowego kapitału, który pokryłby koszty materializacji ryzyka w przypadku realizacji niekorzystnych scenariuszy. Jednocześnie w ramach dokonywanych analiz i przeglądów UKNF stale zwraca bankom uwagę na konieczność pełnego wcielenia do praktyki bankowej postanowień Rekomendacji S (w szczególności w zakresie odpowiedniego uwzględniania ryzyka stopy procentowej, minimalnych kosztów utrzymania, długości okresu kredytowania). Mając na uwadze ryzyko związane z portfelem kredytów mieszkaniowych, jak też niezadowalające dostosowanie do postanowień Rekomendacji S, KNF nałożyła w ubiegłym roku na niektóre banki dodatkowy wymóg kapitałowy, jak też wydała bankom szereg zaleceń związanych z ich polityką kredytową, których realizacja podlega stałej weryfikacji.

W I kwartale br. odnotowano ograniczony wzrost stanu zagrożonych kredytów konsumpcyjnych (o 0,3 mld zł, tj. o 2,1%) oraz zwiększenie ich udziału w portfelu (z 12,0% na koniec ub.r. do 12,1% na koniec marca br.). Również spłacalność kredytów uległa ograniczonemu pogorszeniu, co przejawiało się zwiększeniem stanu (o 0,6 mld zł) i udziału kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (z 12,3% do 12,5%). Osłabienie jakości kredytów obserwowano głównie w obszarze kredytów ratalnych.

Po kilku kwartałach wzrostu stanu kredytów zagrożonych w portfelu pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych, w końcu ub.r. oraz I kwartale br. odnotowano zmniejszenie ich stanu oraz ich udział w portfelu (w I kwartale stan kredytów zagrożonych zmniejszył się o 0,1 mld zł, tj. -0,5%, a ich udział w portfelu obniżył się z 10,7% na koniec ub.r. do 10,5% na koniec marca br.).

W I kwartale br. odnotowano zmniejszenie stanu zagrożonych kredytów przedsiębiorstw (-1,2 mld zł, tj. -3,5%) oraz zmniejszenie ich udziału w portfelu (z 10,2% na koniec ub.r. do 9,6% na koniec marca br.). Należy jednak mieć na uwadze, że ten korzystny obraz wynikał ze wskazanego już wyłączenia z bazy danych SK Banku. Gdyby nie to zdarzenie, odnotowano by marginalny wzrost stanu kredytów zagrożonych. Z punktu widzenia skali działania przedsiębiorstw wyraźną poprawę jakości odnotowano w portfelu kredytów dla MSP (udział kredytów zagrożonych w portfelu obniżył z 12,2% na koniec ub.r. do 11,4% na koniec marca br.), przy czym wynikała ona głównie ze wskazanego efektu statystycznego. W przypadku kredytów dla dużych przedsiębiorstw, stan kredytów zagrożonych nie uległ zmianie, ale ich udział w portfelu uległ obniżeniu (z 7,7% do 7,4%) na skutek wzrostu akcji kredytowej.

Silny wzrost portfela papierów skarbowych

W I kwartale br. odnotowano znaczny wzrost stanu najpłynniejszych aktywów (o 30,5 mld zł, tj. o 6,9%) oraz wzrost ich udziału w sumie bilansowej (z 27,8% na koniec ub.r. do 29,2% na koniec marca br.). Przyrost dotyczył głównie portfela papierów skarbowych (o 51,1 mld zł, tj. o 25,8%) i prawie w całości wystąpił w podmiotach, które od lutego br. podlegają ustawie podatku od niektórych instytucji finansowych. Można zatem przypuszczać, że banki dokonały zmiany struktury bilansów w celu obniżenia kwoty podatku (zgodnie z ustawą papiery skarbowe pomniejszają podstawę opodatkowania). Dzięki tej operacji i przy założeniu, że banki utrzymają do końca br. powiększony stan papierów skarbowych banki zmniejszą podatek o około 200 mln zł, w stosunku do sytuacji, gdyby nie dokonały zmian w strukturze aktywów.

Umiarkowany wzrost zobowiązań i kapitałów, finansowanie zagraniczne stabilne

Umiarkowany wzrost skali działania sektora bankowego w I kwartale br. znalazł odzwierciedlenie w ograniczonym wzroście zobowiązań (o 25,9 mld zł, tj. 1,8%; skorygowany o 28,4 mld zł, tj. 2,0%). Poziom kapitałów sektora zwiększył się również w umiarkowanym stopniu (o 5,1 mld zł; tj. 2,9%).

Utrzymuje się wysokie tempo wzrostu depozytów sektora niefinansowego. Wprawdzie w I kwartale br. stan tych depozytów nie uległ zmianie (nominalnie -0,1 mld zł, tj. o -0,0%; w ujęciu skorygowanym wzrost 1,1 mld zł, tj. 0,1%), ale wynikało to z charakterystycznego dla początku roku spadku depozytów przedsiębiorstw (-18,0 mld zł, -7,1%), podczas gdy stan depozytów gospodarstw domowych uległ zwiększeniu (o 17,3 mld zł, 2,6%). W kontekście możliwości dalszego wzrostu bazy depozytowej, wyzwaniem dla banków pozostaje środowisko niskich stóp procentowych, które wpływa na zmniejszenie skłonności do oszczędzania w bankach oraz prowadzi do poszukiwania alternatywnych form oszczędności i inwestycji, a zarazem powoduje zmniejszenie przyrostu depozytów z tytułu odsetek od już złożonych lokat. Z drugiej strony, niskie stopy procentowe sprzyjają ożywieniu gospodarki, co przekłada się na poprawę sytuacji na rynku pracy (w tym wzrost wynagrodzeń) oraz sytuacji finansowej przedsiębiorstw, a to z kolei przekłada się na zwiększenie oszczędności w bankach. Na podstawie obserwacji ostatnich okresów, wydaje się, że ten drugi aspekt zdaje się (przynajmniej jak dotychczas) przeważać. Dodatkowo należy mieć na uwadze wejście w życie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Program „Rodzina 500+”), co powinno prowadzić do wzrostu depozytów części gospodarstw domowych i tym samym mieć pozytywny wpływ na bazę depozytową.

W I kwartale br. odnotowano marginalne zmniejszenie stanu depozytów i kredytów sektora finansowego (-1,5 mld zł, tj. -0,6%; skorygowany -0,4 mld zł, tj. -0,2%), ale w długim okresie stan tych środków pozostaje względnie stabilny. Względna stabilizacja tych środków, prowadzi do stopniowego zmniejszenia ich udziału w strukturze zobowiązań, a w konsekwencji i w całej sumie bilansowej (na koniec marca br. stanowiły one 17,7% ogółu zobowiązań oraz 15,8% sumy bilansowej).

Głównym czynnikiem wzrostu zobowiązań sektora bankowego w I kwartale br. był przyrost depozytów sektora budżetowego (o 36,4 mld zł, tj. o 75,2%), ale napływ tych środków ma charakter okresowy i jest bardzo silnie skoncentrowany, w rezultacie czego rola tych środków w finansowaniu działalności banków pozostaje ograniczona.

W I kwartale br. niektóre banki dokonały nowych emisji własnych w rezultacie czego odnotowano wzrost stanu tych środków (o 1,4 mld zł, tj. o 2,5%). Zwiększeniu uległ też stan zobowiązań podporządkowanych (o 1,5 mld zł, tj. o 22,0%). Jednak z punktu widzenia całego sektora rola tych źródeł finansowania pozostaje niewielka lub marginalna, a ponadto charakteryzują się one silną koncentracją.

W I kwartale br. odnotowano marginalny wzrost stanu finansowania zagranicznego (o 1,6 mld zł, tj. o 0,7%; skorygowany o 2,9 mld zł, tj. o 1,2%;). W długim okresie stan tych środków pozostaje względnie stabilny, co powoduje stopniowe zmniejszanie udziału tych środków w strukturze zobowiązań oraz w sumie bilansowej (na koniec marca br. udział ten wynosił odpowiednio 17,7% i 15,8%), co sprzyja zwiększeniu stabilności sektora bankowego.

W otoczeniu banków utrzymuje się szereg źródeł ryzyka

Generalnie, otoczenie makroekonomiczne sprzyja stabilnemu rozwojowi sektora bankowego (choć środowisko niskich stóp procentowe stanowi dla banków wyzwanie). W szczególności, utrzymujące się ożywienie gospodarki przekłada się na poprawę warunków działania sektora bankowego. Jednak należy mieć na uwadze, że w otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki znajduje się szereg czynników ryzyka, które mogą wpływać niekorzystnie na polską gospodarkę, a w konsekwencji i sytuację sektora bankowego. Szczególnie negatywny wpływ może mieć ewentualne wyjście W. Brytanii z UE, co może prowadzić do silnych perturbacji na rynkach finansowych oraz pogorszenia nastrojów przedsiębiorstw i konsumentów w krajach UE na skutek niepewności związanej z tym procesem oraz obaw o trwałość struktur UE i W. Brytanii,

co ostatecznie może doprowadzić do obniżenia tempa wzrostu w krajach UE i wywrzeć negatywną presję na polską gospodarkę.

Źródłem niepewności i potencjalnego ryzyka są również zmiany charakterze regulacyjnym, które mogą oddziaływać zarówno pozytywnie, jak i negatywnie na działalność banków. Wydaje się jednak, że w przypadku większości tych czynników banki mają możliwość adaptacji w krótkim lub średnim okresie. Głównym ryzykiem pozostaje kwestia ewentualnego ustawowego rozwiązania kwestii walutowych kredytów mieszkaniowych, która w przypadku realizacji skrajnych wariantów mogłaby doprowadzić do destabilizacji sektora bankowego oraz ograniczenia akcji kredytowej.

1. POZYCJA KAPITAŁOWA

Wzrost funduszy sektora bankowego

Tabela 1. Fundusze własne i kwota ekspozycji na ryzyko

	Wartość (mld zł)			Zmiana w 2016	
	03/2015	12/2015	03/2016	mld zł	%
Fundusze własne	150,4	159,1	165,1	6,0	3,8%
- kapitał Tier I	137,7	146,2	151,6	5,4	3,7%
kapitał podstawowy Tier I	137,5	146,1	151,5	5,4	3,7%
kapitał dodatkowy Tier I	0,1	0,1	0,1	0,0	-1,1%
- kapitał Tier II	12,8	12,9	13,6	0,6	4,9%
Łączna kwota ekspozycja na ryzyko	976,1	975,6	966,7	-8,9	-0,9%
- kredytowe, kontrahenta, rozmycia oraz dostaw	860,9	865,6	855,9	-9,7	-1,1%
- operacyjne	82,9	80,2	79,6	-0,6	-0,8%
- pozostałe ²	32,3	29,8	31,3	1,4	4,8%

W I kwartale 2016 r. doszło do wzmocnienia bazy kapitałowej – na koniec marca br. fundusze własne sektora bankowego wynosiły 165,1 mld zł i były o 6,0 mld zł, tj. o 3,8% wyższe od funduszy na koniec ub.r.

Na koniec okresu wszystkie banki komercyjne spełniały wymóg posiadania minimalnego kapitału założycielskiego na poziomie 5 mln EUR. Natomiast w przypadku banków spółdzielczych 1 bank nie spełniał minimalnych wymagań w tym zakresie, który w jego przypadku określony jest na poziomie 1 mln EUR.

Łączna kwota ekspozycji na ryzyko uległa obniżeniu o 9,7 mld zł, tj. o 1,1%, głównie za sprawą zmniejszeniu ekspozycji na ryzyko kredytowe.

Miary adekwatności kapitałowej na względnie zadowalających poziomach

Tabela 2. Współczynniki kapitałowe

	Wartość współczynnika			Udział w aktywach sektora (%)		
	03/2015	12/2015	03/2016	03/2015	12/2015	03/2016
Współczynnik kapitału Tier I (T1)						
Sektor	14,1	15,0	15,7			
Banki komercyjne	14,1	15,2	15,7			
Banki spółdzielcze	14,5	12,6	15,9			
Łączny współczynnik kapitałowy (TCR)						
Sektor	15,4	16,3	17,1			
Banki komercyjne	15,4	16,5	17,1			
Banki spółdzielcze	15,6	13,7	17,0			
Rozkład banków względem wysokości łącznego współczynnika kapitałowego (liczba banków i udział)						
poniżej 8%	1	2	1	0,0%	0,1%	0,0%
8-12%	37	28	17	2,1%	1,8%	1,6%
12% i więcej	563	569	580	95,8%	96,1%	96,4%
Banki niespełniające wymagań CRR lub zaleceń KNF (liczba banków i udział)						
niespełniające wymagań CRR	2	3	1	1,1%	1,2%	0,0%
niespełniające zaleceń KNF	39	34	42	2,1%	10,2%	14,5%

² Kategoria ta obejmuje łączną kwotę ekspozycji na ryzyko z tytułu ryzyka pozycji, ryzyka walutowego i ryzyka cen towarów, stałych kosztów pośrednich, dużych ekspozycji w portfelu handlowym, rozliczenia/dostawy oraz innych ekspozycji na ryzyko.

Według stanu na koniec marca br. sektor bankowy traktowany jak jeden bank spełniał minimalne wymagania regulacyjne określone w tzw. pakiecie CRD IV/CRR³ - współczynnik kapitału podstawowego Tier I wynosił 15,7%, współczynnik kapitału Tier I również 15,7%, a łączny współczynnik kapitałowy sektora wynosił 17,1%.

Obserwowany w br. znaczny wzrost współczynników kapitałowych z jednej strony wynikał ze wzrostu funduszy własnych, a z drugiej z wyłączenia ze sprawozdawczości SK Banku, którego upadłość w końcu ub.r. spowodowała silne pogorszenie miar adekwatności w sektorze banków spółdzielczych.

Na koniec marca br. tylko jeden bank spółdzielczy nie spełniał minimalnych wymogów regulacyjnych.

Na koniec marca br. sześć banków komercyjnych oraz trzydzieści sześć banków spółdzielczych nie spełniało zaleceń KNF w sprawie minimalnych poziomów współczynników kapitałowych tj. współczynnika kapitału Tier I oraz łącznego współczynnika kapitałowego na poziomie nie niższym niż odpowiednio 10,25% oraz 13,25% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko powiększonych o tzw. „domiar” (w czterech bankach komercyjnych brak spełnienia zaleceń KNF wynikało z „domiaru”, przy czym banki mają czas na dostosowanie się do zaleceń do końca czerwca br.). Udział tych banków w systemie był ograniczony (14,5%), jednak zjawisko to należy uznać za niekorzystne.

Rekomendowane utrzymanie mocnej bazy kapitałowej

Pomimo relatywnie zadowalającej sytuacji bieżącej rekomendowane jest utrzymanie mocnej bazy kapitałowej, a w przypadku niektórych banków jej dalsze wzmocnienie, co wynika z poziomu ryzyka już zakumulowanego w bilansach banków, jak też źródeł potencjalnego ryzyka znajdujących się w otoczeniu banków i polskiej gospodarki. Jednocześnie banki posiadające istotne ekspozycje na rynku walutowych kredytów dla gospodarstw domowych zabezpieczonych hipotecznie, muszą liczyć się z aktualizacją zaleceń w sprawie dodatkowego wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka związanego z portfelem tych kredytów.

W kontekście zwiększania bazy kapitałowej, należy mieć na uwadze malejące możliwości tworzenia kapitałów w drodze akumulacji zysków, co wynika z obniżającej się zyskowności sektora bankowego na skutek ograniczenia źródeł dochodów, niskich stóp procentowych, rosnących obciążeń na rzecz BFG. Jak też uchwalenia ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych. Malejąca zyskowność sektora może też zmniejszyć skłonność inwestorów do inwestowania w banki, co niektórym podmiotom może ograniczać możliwości pozyskania kapitału na rynku.

³ Zgodnie z art. 92 CRR banki zobowiązane są utrzymywać współczynnik kapitału podstawowego Tier I, współczynnik kapitału Tier I oraz łączny współczynnik kapitałowy na poziomie nie niższym niż odpowiednio 4,5%; 6,0% i 8,0% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko.

2. POZYCJA PŁYNNOŚCIOWA

Zadawalająca sytuacja w zakresie bieżącej płynności banków

Tabela 3. Wybrane miary płynności⁴

	Wartość (mld zł)			Zmiana w 2016	
	03/2015	12/2015	03/2016	mld zł	%
Podstawowa rezerwa płynności	286,4	273,9	306,1	32,2	11,7%
Uzupełniająca rezerwa płynności	192,4	199,4	228,1	28,7	14,4%
Środki obce niestabilne	334,4	315,6	375,1	59,5	18,8%
Luka płynności krótkoterminowej	144,4	157,7	159,1	1,3	0,9%
Współczynnik płynności krótkoterminowej	1,43	1,50	1,42	x	x
Kredyty dla sektora niefinansowego	879,9	921,9	933,8	11,8	1,3%
Depozyty sektora niefinansowego	858,5	938,8	938,7	-0,1	0,0%
Nadwyżka/niedobór depozytów	-21,4	16,8	4,9	x	x
Relacja kredyty/depozyty	102,5%	98,2%	99,5%	x	x

Przestrzeganie postanowień uchwały KNF nr 386/2008 pozostaje zadawalające. Liczba naruszeń uchwały pozostaje niewielka i dotyczy podmiotów mających marginalne znaczenie w skali systemu.

Podstawowe miary płynności pozostają względnie stabilne w długim okresie i utrzymują się na zadawalających poziomach. W I kwartale br. odnotowano wzrost stanu podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności, któremu towarzyszył wzrost stanu środków obcych niestabilnych. W rezultacie nastąpiło nieznaczne zwiększenie dodatniej luki płynności (do 159,1 mld zł), choć współczynnik płynności krótkoterminowej uległ obniżeniu (do 1,42), ale nadal pozostaje na poziomie znacznie przekraczającym wymagane minimum (1,00).

Według danych UKNF wszystkie banki spełniały obowiązującą normę LCR na poziomie 70%, przy czym w przypadku większości podmiotów przekraczał on określony w CRR docelowy minimalny poziom tego wskaźnika (LCR = 100%, który będzie obowiązywać od 2018 r.).

Relacja kredytów dla sektora niefinansowego do depozytów tego sektora, pośrednio określająca skalę zapotrzebowania na środki z rynku finansowego, pozostaje na poziomie równowagi (99,5%).

Zalecane zwiększanie stabilności źródeł finansowania

Pomimo zadawalającej sytuacji w zakresie bieżącej płynności, stale zalecane są działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania oraz realizacji strategii, które będą dobrze wkomponowane w uwarunkowania zewnętrzne. W szczególności pożądana jest dalsza dywersyfikacja źródeł finansowania oraz wydłużanie terminów wymagalności zobowiązań.

⁴ Od listopada 2015 r. do oddziałów instytucji kredytowych nie mają zastosowania przepisy uchwały KNF nr 386/2008. W związku z tym, dla celów raportu dokonano korekty danych za okres od grudnia 2013 r. do grudnia 2015 r. usuwając z tego okresu dane dotyczące oddziałów instytucji kredytowych.

3. WYNIKI FINANSOWE

Silne obniżenie wyników finansowych

Tabela 4. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego

	Wartość (mln zł)		Zmiana		Wynik w czterech ostatnich kwartałach			
	03/2015	03/2016	mln zł	%	II/15	III/15	IV/15	I/16
Wynik działalności bankowej	14 494	14 195	-299	-2,1%	13 404	13 662	14 395	14 195
- wynik z tytułu odsetek	8 682	9 192	510	5,9%	8 381	9 040	9 269	9 192
- wynik z tytułu opłat i prowizji	3 291	3 127	-164	-5,0%	3 379	3 400	3 248	3 127
- pozostałe pozycje	2 521	1 876	-645	-25,6%	1 644	1 222	1 878	1 876
Koszty działania	7 032	7 738	706	10,0%	6 905	7 002	9 732	7 738
Amortyzacja	700	724	23	3,3%	681	717	756	724
Saldo rezerw i odpisów (ujemne)	1 869	2 172	304	16,3%	1 697	1 913	3 978	2 172
WYNIK FINANSOWY NETTO, w tym:	4 157	3 203	-954	-23,0%	3 776	3 472	-95	3 203
- banki komercyjne i oddz. inst. kred.	3 940	3 000	-941	-23,9%	3 628	3 394	1 451	3 000
- banki spółdzielcze	216	203	-13	-6,2%	148	79	-1 546	203

Zrealizowany w I kwartale br. wynik netto sektora bankowego był o 954 mln zł, tj. o 23,0% niższy niż w analogicznym okresie ub.r., przy czym pogorszenie wyników odnotowano w 331 podmiotach skupiających 50,5% aktywów sektora. Jednocześnie 5 banków komercyjnych oraz 10 oddziałów instytucji kredytowych wykazało stratę w łącznej wysokości 438 mln zł (ich udział w aktywach sektora wynosił 4,2%).

Tabela 5. Czynniki zmiany wyniku finansowego netto sektora bankowego w 2016

	Wartość (mln zł)		Wpływ na zmianę
	03/2015	03/2016	
1. Wynik działalności bankowej	14 494	14 195	
- wynik z tytułu odsetek	8 682	9 192	510
- wynik z tytułu opłat i prowizji	3 291	3 127	-164
- pozostały wynik działalności bankowej	2 521	1 876	-645
2. Pozostałe przychody/koszty operacyjne (saldo) ⁵	262	631	369
3. Koszty działania banku	7 032	7 738	-706
4. Amortyzacja	700	724	-23
5. Saldo odpisów i rezerw (ujemne)	1 869	2 172	-304
6. Wynik z działalności operacyjnej (1+2-3-4-5)	5 155	4 192	
7. Wynik na operacjach nadzwyczajnych i działalności nieoperacyjnej	5	44	39
8. Wynik brutto z działalności kontynuowanej (6+7)	5 160	4 235	
9. Obowiązkowe obciążenia	1 003	1 033	-29
10. Zysk netto z działalności kontynuowanej (8-9)	4 157	3 203	
11. Wynik netto z działalności zaniechanej	0	0	0
12. Wynik finansowy netto (10+11)	4 157	3 203	-954

Obniżenie wyników sektora bankowego spowodowane zostało przede wszystkim przez wzrost kosztów działania, na skutek uchwalenia ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych (zob. dalej), a w mniejszym stopniu przez obniżenie wyniku z działalności bankowej oraz wzrost ujemnego salda odpisów i rezerw. W przeciwnym kierunku oddziaływał wzrost dodatniego salda pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych, jak też wyniku na operacjach nadzwyczajnych.

⁵ Uwzględnia się tu również wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń i wynik z tytułu zaprzestania ujmowania składników aktywów innych niż przeznaczone do sprzedaży.

Poprawa wyniku odsetkowego, obniżenie wyniku z tytułu opłat i prowizji oraz pozostałego wyniku działalności bankowej

Pogorszenie wyniku działalności bankowej (o 299 mln zł; -2,1%) nastąpiło na skutek obniżenia wyniku z tytułu opłat i prowizji (-164 mln zł; -5,0%) oraz wyniku z pozostałej działalności bankowej (-645 mln zł; -25,6%), podczas gdy wynik odsetkowy uległ poprawie (o 510 mln zł; 5,9%).

Poprawa wyniku odsetkowego była konsekwencją dostosowania banków do zmiany stóp procentowych NBP dokonanej przez RPP w I kwartale ub.r., jak też zmian w polityce depozytowo-kredytowej dokonanych w związku z uchwaleniem ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych. O ile korekta polityki depozytowo-kredytowej wynikająca ze zmiany parametrów polityki pieniężnej dokonała się w ub.r. o tyle zmiany wynikające ze stopniowego dostosowywania się banków do ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych, obserwowane były w końcu ub.r. oraz I kwartale br. W szczególności w I kwartale br. odnotowano obniżenie oprocentowania depozytów gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, jak też wzrost oprocentowania kredytów dla gospodarstw domowych wynikający ze wzrostu marż kredytów⁶. W rezultacie dokonanych zmian odnotowano niewielkie obniżenie przychodów odsetkowych (-276 mln zł; -2,1%), przy jednoczesnym silnym obniżeniu kosztów odsetkowych (-786 mln zł; -16,1%). Po stronie przychodów odsetkowych, w ujęciu wartościowym, w największym stopniu zmniejszyły się przychody z tytułu odsetek od kredytów mieszkaniowych (-99 mln zł; -4,1%), kredytów dla przedsiębiorstw (-63 mln zł; -2,2%), należności od sektora budżetowego (-50 mln zł; -12,1%), odsetek z tytułu papierów dłużnych (-46 mln zł; -2,9%), należności od sektora finansowego (-27 mln zł; -2,7%) oraz pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (-12 mln zł; -0,8%). Z drugiej strony odnotowano wzrost przychodów odsetkowych z tytułu kredytów konsumpcyjnych (o 41 mln zł; 1,2%). Z kolei zmniejszenie kosztów odsetkowych dotyczyło głównie odsetek od depozytów gospodarstw domowych (-461 mln zł; -19,1%), a w mniejszym stopniu z tytułu zobowiązań wobec sektora finansowego (-197 mln zł; -13,4%) oraz depozytów przedsiębiorstw (-105 mln zł; -14,6%) i zobowiązań wobec sektora budżetowego (-18 mln zł; -8,1%).

Obniżenie wyniku z tytułu opłat i prowizji spowodowane było głównie zmniejszeniem w części banków przychodów z tytułu sprzedaży ubezpieczeń i produktów inwestycyjnych, przychodów z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek oraz operacji papierami wartościowymi.

Z kolei znaczne obniżenie wyniku z pozostałej działalności bankowej to przede wszystkim efekt bazy statystycznej, która w ubiegłym roku znajdowała się pod istotnym wpływem zdarzeń o charakterze jednorazowym (w szczególności sprzedaży części udziałów w jednostkach podporządkowanych).

Wzrost wyniku z tytułu pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych

Wynik z tytułu pozostałych przychodów i kosztów uległ silnemu zwiększeniu (o 369 mln zł; 140,5%), głównie na skutek zdarzeń o charakterze jednorazowym w dwóch bankach, które zwiększyły ich przychody.

⁶ Oprocentowanie nowo przyjmowanych (tzw. ujęcie OPN) depozytów ogółem obniżyło się z 1,6% w grudniu ub.r. do 1,4% w marcu br. (gospodarstw domowych z 1,8% do 1,6%, przedsiębiorstw 1,5% do 1,2%). Oprocentowanie kredytów ogółem wzrosło z 4,8% do 4,9% (kredytów konsumpcyjnych z 8,0% do 8,1% choć rzeczywista stopa uległa obniżeniu z 15,3% do 15,0%; kredytów mieszkaniowych pozostało na poziomie 4,4%, a rzeczywista stopa na poziomie 4,6%, kredytów dla przedsiębiorstw uległo obniżeniu z 3,6% do 3,3%).

Silny wzrost kosztów działania

Jak już wskazano, główną przyczyną pogorszenie wyników sektora bankowego był silny wzrost kosztów działania (o 706 mln zł; 10,0%), który wynikał przede wszystkim z uchwalenia ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych (w I kwartale br. 19 banków zapłaciło podatek w łącznej wysokości 605 mln zł).

Drugim czynnikiem wpływającym na wzrost kosztów działania był wzrost kosztów pracowniczych (o 166 mln zł; 4,4%), co wynikało z przejścia przez jeden z oddziałów instytucji kredytowej innej spółki z grupy kapitałowej, co spowodowało silny wzrost zatrudnienia i kosztów pracowniczych. Inne pozycje kosztów wzrosły w umiarkowanym stopniu lub też uległy redukcji. W szczególności odnotowano wzrost wydatków na informatykę (o 36 mln zł; 8,9%) oraz wpłat na rzecz BFG (o 13 mln zł; 2,4%). Z drugiej strony odnotowano zmniejszenie wydatków na marketing (-29 mln zł; -11,1%), opłat z tytułu czynszów (-22 mln zł; -3,1%) jak też wydatków z tytułu usług obcych.

Koszty amortyzacji uległy ograniczonemu zwiększeniu (o 23 mln zł; 3,3%).

Konsekwencją obniżenia wyniku działalności bankowej oraz wzrostu kosztów działania było pogorszenie efektywności działania mierzonej udziałem tych kosztów w wynikach (z 52,4% w I kwartale ub.r. do 57,1% w I kwartale br.).

Wzrost ujemnego salda odpisów i rezerw

Tabela 6. Saldo odpisów i rezerw

	Wartość (mln zł)		Zmiana		Wynik w czterech ostatnich kwartałach			
	03/2015	03/2016	mln zł	%	II/15	III/15	IV/15	I/16
Saldo odpisów i rezerw, w tym:	-1 869	-2 172	-304	16,3%	-1 697	-1 913	-3 978	-2 172
- banki komercyjne i oddz. inst. kred.	-1 810	-2 098	-288	15,9%	-1 611	-1 724	-2 318	-2 098
- banki spółdzielcze	-59	-74	-16	26,7%	-86	-189	-1 660	-74
1/ Odpisy z tytułu aktywów finansowych	-1 737	-1 529	208	-11,9%	-1 627	-1 866	-3 305	-1 529
Gospodarstwa domowe	-1 176	-1 069	107	-9,1%	-1 062	-1 251	-1 315	-1 069
- kredyty konsumpcyjne	-537	-604	-67	12,5%	-447	-559	-697	-604
- kredyty mieszkaniowe	-313	-212	101	-32,3%	-203	-297	-273	-212
- pozostałe kredyty	-326	-392	-66	20,2%	-413	-395	-345	-392
Przedsiębiorstwa	-520	-433	87	-16,7%	-576	-604	-1 959	-433
Pozostałe podmioty	-41	-28	13	-32,7%	12	-11	-32	-28
2/ Rezerwy ⁷	-207	-280	-74	35,7%	-153	-49	-620	-280
3/ Odpisy z tytułu aktywów niefinansowych	2	-310	-312	x	-20	-27	-265	-310
4/ IBNR ⁸ /Ryzyko ogólne	73	-53	-126	x	103	29	211	-53

Po silnym wzroście ujemnego salda odpisów i rezerw, jaki miał miejsce w IV kwartale ub.r. na skutek upadłości SK Banku, w I kwartale br. jego poziom uległ obniżeniu. Pomimo to był on jednak wyższy niż w I kwartale ub.r. (o 304 mln zł, tj. o 16,3%), co wynikało ze znacznego wzrostu odpisów z tytułu aktywów niefinansowych (o 312 mln zł) na skutek dodatkowych korekt wyceny aktywów w jednym z banków. Ponadto odnotowano zwiększenie ujemnego salda z tytułu kredytów konsumpcyjnych (o 67 mln zł), pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (o 66 mln zł), pogorszenie wyniku z tytułu IBNR (o 126

⁷ Zmiana stanu rezerw tworzonych z tytułu: restrukturyzacji, spraw spornych (w tym podatkowych), emerytur i świadczeń pracowniczych (również dla byłych pracowników), zobowiązań pozabilansowych (finansowych i gwarancyjnych), innych umów rodzących obciążenia, pozostałych rezerw.

⁸ Poniesione, ale niewykazywane straty (IBNR) (MSR)/Rezerwa na ryzyko ogólne (PSR).

mln zł) oraz wzrost rezerw (o 74 mln zł). Z drugiej strony odnotowano obniżenie ujemnego salda odpisów z tytułu kredytów mieszkaniowych (o 101 mln zł) oraz kredytów dla przedsiębiorstw (o 87 mln zł).

W konsekwencji wzrostu ujemnego salda odpisów i rezerw, jego udział w osiągniętych wynikach uległ zwiększeniu (z 12,7% w I kwartale ub.r. do 14,7% w I kwartale br.).

Relatywnie korzystny obraz sytuacji w zakresie odpisów i rezerw należy łączyć z utrzymującym się ożywieniem gospodarki oraz środowiskiem niskich stóp procentowych, co sprzyja stabilizacji lub poprawie sytuacji finansowej części kredytobiorców, a tym samym stabilizacji jakości portfela kredytowego oraz ograniczonej skali odpisów. Dodatkowo względna stabilizacja kosztów ryzyka jest pochodną działań nadzorczych podjętych we wcześniejszych okresach, jak też pewnej samoregulacji banków.

Pogorszenie głównych miar efektywności działania

Tabela 7. Wybrane miary efektywności działania

	SEKTOR			Banki komercyjne			Banki spółdzielcze		
	03/14	03/15	03/16	03/14	03/15	03/16	03/14	03/15	03/16
C/I (koszty/dochody)	52,2	52,4	57,1	50,4	50,5	55,4	67,4	69,8	69,1
NIM (wynik odsetkowy/średnie aktywa odsetkowe)	2,6	2,2	2,3	2,6	2,2	2,2	3,2	2,9	2,8
ROA (wynik netto / średnie aktywa)	1,1	1,1	0,8	1,1	1,1	0,8	0,9	0,8	0,7
ROE (wynik netto / średnie fundusze)	10,3	9,9	7,3	10,2	9,8	7,2	8,9	8,0	7,7

Obniżenie wyników finansowych przełożyło się na pogorszenie części podstawowych miar efektywności działania, tj. wzrostu wskaźnika kosztów (z 52,4 w I kwartale ub.r. do 57,1 w I kwartale br.), obniżeniu ROA (z 1,1 do 0,8) oraz ROE (z 9,9 do 7,2). Z drugiej strony, poprawa wyniku odsetkowego skutkowałą ograniczonym wzrostem zrealizowanej marży odsetkowej (z 2,2 do 2,3).

W nadchodzących okresach wyniki banków będą pod silną presją czynników regulacyjnych

W kolejnych okresach, kluczowe znaczenie dla wyników banków będzie miał rozwój koniunktury w polskiej gospodarce oraz czynniki o charakterze regulacyjnym.

Do głównych czynników o charakterze regulacyjnym należy zaliczyć uchwalenie ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych, rosnące składki na rzecz BFG, jak też ewentualną redukcję stóp procentowych NBP oraz ewentualne ustawowe rozwiązanie kwestii walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych.

Na podstawie planów finansowych banków komercyjnych skupiających 91,0% aktywów sektora, w 2016 r. należy oczekiwać obniżenia wyniku finansowego netto sektora bankowego w granicach 9-10%⁹. Skala obniżenia będzie zatem niższa niż można byłoby oczekiwać, co ma związek ze zmianami adaptacyjnymi ze strony banków (tj. w polityce depozytowo-kredytowej oraz taryfach opłat za usługi i czynności bankowe), jak też z czynnikiem o charakterze jednorazowym (sprzedaż przez część banków udziałów w VISA Europe Limited).

⁹ Szerzej zob. „Plany finansowe krajowych banków komercyjnych na 2016 r.”, UKNF.

4. GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU

Umiarkowany wzrost skali działania sektora bankowego

Utrzymujące się ożywienie gospodarcze oraz związana z nim poprawa sytuacji na rynku pracy, sprzyjały umiarkowanemu wzrostowi skali działania sektora bankowego. Z drugiej strony czynniki o charakterze zewnętrznym, w szczególności o charakterze regulacyjnym wywierały presję na działalność banków.

Suma bilansowa sektora bankowego zwiększyła się z 1 600,0 mld zł na koniec ub.r. do 1 631,0 mld zł na koniec marca br., czyli o 31,0 mld zł, tj. o 1,9% (rok/rok o 61,6 mld zł, tj. o 3,9%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut względem złotego¹⁰ o około 33,6 mld zł, tj. o 2,1% (rok/rok o 55,1 mld zł, tj. o 3,5%). Oznacza to, że przyrost sumy bilansowej był nieco wyższy niż w ub.r. Należy przy tym dodać, że podobnie, jak w latach ubiegłych, decydujący wpływ na przyrost sumy bilansowej w początkowej fazie roku miał jej okresowy przyrost w banku państwowym.

Głównymi obszarem przyrostu po stronie aktywów był portfel instrumentów dłużnych (głównie obligacje skarbowe), a po stronie zobowiązań depozyty sektora budżetowego, przy czym znaczny wzrost stanu papierów skarbowych należy wiązać z wprowadzeniem podatku od niektórych instytucji finansowych (zob. dalej).

Banki kontynuowały działania zmierzające do wzrostu efektywności działania w drodze optymalizacji zatrudnienia i sieci sprzedaży.

Wprawdzie w I kwartale br. odnotowano wzrost zatrudnienia (o 0,7 tys. osób), ale wynikało to ze zmiany struktury organizacyjnej jednego z oddziałów instytucji kredytowych, polegającej na włączeniu do niego innych podmiotów zależnych instytucji macierzystej, co spowodowało wysoki przyrost zatrudnienia. Gdyby nie uwzględnić tego zdarzenia o charakterze jednorazowym, to liczba zatrudnionych w sektorze bankowym uległaby relatywnie wysokiemu obniżeniu (o ponad 2 tys. osób).

Sieć sprzedaży uległa redukcji (o 209 placówek).

Poziom koncentracji nie uległ istotnej zmianie (udział 10-ciu największych banków w aktywach sektora nie zmienił się w stosunku do stanu na koniec ub.r. i wynosił 70,5%, a ich udział w depozytach i kredytach dla sektora niefinansowego uległ marginalnemu obniżeniu do odpowiednio 73,2% oraz 69,7%).

W strukturze własnościowej sektora odnotowano wzrost udziału w aktywach banków kontrolowanych przez inwestorów krajowych (z 41,0% do 42,8%), ale wynikało to głównie ze wskazanego wyżej okresowego przyrostu sumy bilansowej banku państwowego.

¹⁰ Do ustalenia tempa wzrostu wybranych pozycji bilansu skorygowanego o zmiany kursów walut przyjęto ich poziom z końca marca br., przy czym ze względu na ograniczenia systemu sprawozdawczego, prezentowane dane należy traktować jako szacunki.

Ograniczony przyrost akcji kredytowej

Tabela 8. Portfel kredytowy

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)			Zmiana w 2016			
	03/2015	12/2015	03/2016	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Kredyty ogółem	1 069,2	1 118,5	1 121,8	3,3	0,3%	5,2	0,5%
1/ Sektor finansowy	57,0	61,3	54,8	-6,5	-10,7%	-6,5	-10,6%
2/ Sektor niefinansowy	920,3	961,8	973,3	11,4	1,2%	13,4	1,4%
- gospodarstwa domowe	606,3	628,5	632,4	3,9	0,6%	5,3	0,8%
- przedsiębiorstwa	308,3	327,3	334,8	7,6	2,3%	8,1	2,5%
- instytucje niekomercyjne	5,6	6,0	6,0	0,0	-0,2%	0,0	-0,2%
3/ Sektor budżetowy	92,0	95,3	93,7	-1,6	-1,7%	-1,7	-1,7%
wg waluty							
- złote	772,7	814,1	819,1	5,0	0,6%	5,0	0,6%
- waluty	296,5	304,4	302,7	-1,7	-0,6%	0,2	0,1%

W I kwartale br. odnotowano ograniczony przyrost stanu akcji kredytowej - stan kredytów ogółem (według wartości bilansowej brutto) zwiększył się jedynie o 3,3 mld zł, tj. o 0,3% (rok/rok o 4,9%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 5,2 mld zł, tj. o 0,5% (rok/rok o 4,5%), co oznacza, że przyrost akcji kredytowej był znacznie niższy niż w analogicznym okresie ub.r.

Główną przyczyną obniżenia przyrostu akcji kredytowej było zmniejszenie zadłużenia z tytułu kredytów dla sektora finansowego i budżetowego, podczas gdy przyrost kredytów dla sektora niefinansowego był zbliżony do obserwowanego w ub.r.

Umiarkowany wzrost kredytów dla gospodarstw domowych

Tabela 9. Kredyty dla gospodarstw domowych

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)			Zmiana w 2016			
	03/2015	12/2015	03/2016	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Ogółem	606,3	628,5	632,4	3,9	0,6%	5,3	0,8%
1/ Kredyty mieszkaniowe	370,4	381,3	382,6	1,3	0,3%	2,6	0,7%
- złotowe	195,1	212,0	217,0	5,0	2,4%	5,0	2,4%
- walutowe	175,3	169,3	165,6	-3,7	-2,2%	-2,4	-1,4%
2/ Konsumpcyjne	132,4	140,2	141,7	1,4	1,0%	1,5	1,1%
- karty kredytowe	12,4	13,1	12,9	-0,2	-1,2%		
- samochodowe	4,1	4,0	4,0	0,1	1,7%		
- ratalne ¹¹	53,0	57,3	59,8	2,5	4,3%		
- pozostałe ¹²	62,9	65,8	64,9	-0,9	-1,4%		
3/ Pozostałe	103,6	107,0	108,2	1,2	1,1%	1,2	1,1%
- operacyjne	40,4	42,3	43,4	1,1	2,5%		
- inwestycyjne	31,8	33,0	33,0	0,1	0,3%		
- nieruchomości	10,8	11,2	11,0	-0,1	-1,1%		
- pozostałe należności	20,6	20,6	20,7	0,1	0,7%		
wg waluty							
- złote	417,8	446,3	454,3	8,0	1,8%	8,0	1,8%
- waluty	188,6	182,3	178,1	-4,1	-2,3%	-2,7	-1,5%

W I kwartale br. wartość portfela kredytów gospodarstw domowych w ujęciu nominalnym zwiększyła się o 3,9 mld zł, tj. o 0,6% (rok/rok o 4,3%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 5,3 mld

¹¹ Kategoria ta obejmuje również kredyty gotówkowe spłacane w ratach.

¹² Kategoria ta obejmuje kredyty w rachunku bieżącym oraz kredyty gotówkowe spłacane jednorazowo.

zł, tj. o 0,8% (rok/rok o 4,1%). Oznacza to, że przyrost stanu kredytów był nieco wyższy niż w analogicznym okresie ub.r., choć roczne tempo wzrostu było porównywalne.

Zwiększenie stanu akcji kredytowej odnotowano we wszystkich obszarach, przy czym w ujęciu wartościowym najwyższy przyrost odnotowano w obszarze kredytów mieszkaniowych, a w dalszej kolejności w obszarze kredytów konsumpcyjnych oraz pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (drobnych przedsiębiorców).

Stabilnemu wzrostowi akcji kredytowej sprzyjała poprawa sytuacji na rynku pracy i związana z tym poprawa nastrojów konsumentów oraz rekordowo niskie stopy procentowe.

Stabilny wzrost kredytów mieszkaniowych, korzystna korekta polityki kredytowej

W I kwartale br. wartość portfela kredytów mieszkaniowych zwiększyła się o 1,3 mld zł, tj. o 0,3% (rok/rok o 3,3%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 2,6 mld zł, tj. o 0,7% (rok/rok o 3,0%). Oznacza to, że pomimo pewnego zaostrzenia polityki kredytowej banków (wzrost marż, podniesienie minimalnych kosztów utrzymania) przyrost stanu akcji kredytowej był nieco wyższy niż w analogicznym okresie ub.r.

Według danych AMRON-SARFiN, w I kwartale br. banki udzieliły 44,7 tys. kredytów mieszkaniowych, na łączną kwotę 9,5 mld zł, a liczba czynnych umów kredytowych zwiększyła się o 19,6 tys. do 2 014,3 tys.¹³ Oznacza to, że akcja kredytowa była nieco wyższa od tej jaką banki wygenerowały w analogicznym okresie ub.r. (banki udzieliły wówczas 42,2 tys. kredytów o wartości 9,0 mld zł).

W strukturze walutowej portfela kredytów mieszkaniowych obserwowano dalsze zmniejszenie udziału kredytów walutowych (z 44,4% na koniec ub.r. do 43,3% na koniec marca br.), co wynika z działań nadzorczych podjętych w minionych okresach skutkujących marginalizacją sprzedaży kredytów walutowych (w ostatnich kwartałach sprzedaż kredytów walutowych nie przekracza 1-2% ogółu sprzedaży kredytów). Jednocześnie utrzymujące się rekordowo niskie stopy procentowe instrumentów walutowych sprzyjają relatywnie szybkiemu obniżaniu stanu zadłużenia w walucie oryginalnej (zadłużenie z tytułu kredytów CHF zmniejszyło się z 36,8 mld CHF na koniec ub.r. do 36,1 mld CHF na koniec marca br.¹⁴).

Mając na uwadze niewłaściwe praktyki obserwowane w obszarze udzielania kredytów mieszkaniowych, polegające m.in. na niedoszacowaniu ryzyka stopy procentowej oraz akceptowaniu przy wyliczaniu zdolności kredytowej zaniżonych kosztów utrzymania, KNF wydała wielu bankom zalecenia, które mają być wprowadzone nie później niż w I połowie br. Bieżący monitoring wskazuje, że banki dokonują oczekiwanej korekty.

W tym kontekście, trzeba dodać, że mając na uwadze, że kredyty mieszkaniowe cechuje bardzo długi okres ekspozycji na ryzyko, pożądanym jest rozwój kredytów mieszkaniowych o stałym oprocentowaniu (przynajmniej w okresie 10-cio letnim).

¹³ Szerzej zob. „Ogólnopolski raport o kredytach mieszkaniowych i cenach transakcyjnych nieruchomości”, AMRON-SARFiN. Interpretując dane AMRON-SARFiN należy mieć na uwadze, że obejmują one również klientów, którzy dokonują zmiany banku finansującego, co prowadzi do zawyżenia faktycznej skali akcji kredytowej, jak też może prowadzić do błędnych wniosków w przypadku istotnych zmian w zakresie liczby i wartości tego typu operacji pomiędzy porównywanymi okresami.

¹⁴ W szczytowym momencie w 2009 r. stan zadłużenia w CHF wynosił 48,2 mld CHF.

Relatywnie stabilnemu rozwojowi akcji kredytowej sprzyja środowisko rekordowo niskich stóp procentowych, co z jednej strony przekłada się na silny wzrost zdolności kredytowej, a z drugiej skłania część gospodarstw domowych do inwestycji na rynku nieruchomości, jako alternatywnej formy oszczędzania. Rozwojowi akcji kredytowej sprzyja też względna stabilizacja cen na rynku nieruchomości. Dodatkowo popyt wzmocniony jest przez czynnik o charakterze regulacyjnym, tj. rządowy program „Mieszkanie dla Młodych”.

W kontekście obserwowanego w ostatnich latach obniżenia dynamiki akcji kredytowej należy mieć na uwadze stopniowe nasycenie rynku, pewne zaostrzenie od strony regulacyjnej związane z wprowadzeniem wymogu wkładu własnego, co w pewnym stopniu mogło ograniczyć dostęp do kredytów dla gospodarstw domowych o najsłabszej sytuacji dochodowej, jak też zwiększenie sprzedaży portfela „złych” kredytów. Jednocześnie należy mieć na uwadze, że redukcje stóp procentowych do jakich doszło w ostatnich latach (zarówno krajowych, jak i zagranicznych), powodują że w przypadku systemu równych rat spłaty (dominującego w strukturze udzielonych kredytów), następuje zwiększenie spłaty kapitału, co w konsekwencji oddziałuje w kierunku obniżenia dynamiki akcji kredytowej. Jednocześnie znaczne obniżenie wysokości miesięcznych rat spłaty kredytów złotych może skłaniać część gospodarstw domowych do dokonywania „nadpłat”, co również prowadzi do obniżenia tempa wzrostu akcji kredytowej.

Pomimo umiarkowanej dynamiki akcji kredytowej, sytuacja na rynku nieruchomości była względnie zadowalająca, co przejawiało się rekordową sprzedażą mieszkań na rynku pierwotnym, względną stabilizacją cen oraz wzrostem inwestycji mieszkaniowych.

Przyspieszenie tempa wzrostu kredytów konsumpcyjnych

W I kwartale br. stan kredytów konsumpcyjnych zwiększył się o 1,4 mld zł, tj. o 1,0% (rok/rok o 7,0%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 1,5 mld zł, tj. o 1,1% (rok/rok o 7,0%). Oznacza to, że przyrost akcji kredytowej był wyższy niż w analogicznym okresie ub.r.

Zwiększenie stanu portfela obserwowano głównie w obszarze kredytów ratałnych (o 2,5 mld zł), a w niewielkim stopniu również w obszarze kredytów samochodowych (o 0,1 mld zł), podczas gdy stan zadłużenia z tytułu kart płatniczych oraz pozostałych kredytów uległ obniżeniu (odpowiednio o 0,2 mld zł i 0,9 mld zł).

Zwiększeniu akcji kredytowej sprzyjała poprawa sytuacji na rynku pracy, rekordowo niskie stopy procentowe oraz poprawa jakości kredytów, co przekłada się na wzrost popytu na kredyt oraz zwiększenie jego podaży. Ponadto, niektóre banki dokonały modyfikacji strategii działania w kierunku większego udziału krótkoterminowych kredytów detalicznych. Dodatkowym czynnikiem, który może mieć korzystny wpływ na rozwój akcji kredytowej w tym obszarze jest uruchomiony w br. Program „Rodzina 500+”, który może zwiększyć skłonność części gospodarstw domowych do zwiększenia swojego zadłużenia, jak też skłonność banków do rozszerzenia akcji kredytowej.

Należy jednak mieć na uwadze, że poprawa sytuacji finansowej gospodarstw domowych, jak też Program „Rodzina 500+” mogą też prowadzić do wzrostu realizacji potrzeb konsumpcyjnych przez gospodarstwa domowe w oparciu o środki własne, zwłaszcza w przypadku zaspokajania potrzeb konsumpcyjnych o niższej wartości.

Według danych BIK¹⁵ w I kwartale br. banki i SKOKi udzieliły 1 620 tys. kredytów konsumpcyjnych na łączną kwotę 18,9 mld zł, co oznacza że akcja kredytowa była nieco niższa od tej jaką banki wygenerowały w

¹⁵ Szerzej zob. „Kredyt Trendy”, BIK.

analogicznym okresie ub.r. (banki udzieliły wówczas 1 732 tys. kredytów o łącznej wartości 19,2 mld zł), a średnia wartość udzielonego kredytu wyniosła 11,6 tys. zł (wobec 11,0 tys. zł w analogicznym okresie ub.r.). Uwagę przy tym zwraca, że spadek akcji kredytowej wystąpił w obszarze kredytów na kwoty do 50 tys. zł (zwłaszcza na kwoty do 4 tys. zł), przy jednoczesnym wzroście kredytów na wyższe kwoty. To może potwierdzać przypuszczenie, że to obserwowana w ostatnich kwartałach poprawa sytuacji finansowej części gospodarstw domowych może powodować pewne ograniczenie popytu na kredyty o niższych kwotach i w tym kontekście byłoby to zjawisko korzystne z punktu widzenia całej gospodarki.

Obniżenie tempa wzrostu pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych

Wartość pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (głównie operacyjnych i inwestycyjnych dla drobnych przedsiębiorców) zwiększyła się w I kwartale br. o 1,2 mld zł, tj. o 1,1% (rok/rok o 4,4%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 1,5 mld zł, tj. 1,1% (rok/rok o 3,0%). Oznacza to, że przyrost akcji kredytowej był niższy niż w analogicznym okresie ub.r., obniżeniu uległo też tempo wzrostu tych kredytów.

Utrzymanie ożywienia w obszarze kredytów dla przedsiębiorstw

Tabela 10. Kredyty dla przedsiębiorstw

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)			Zmiana w 2016			
	03/2015	12/2015	03/2016	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Ogółem	308,3	327,3	334,8	7,6	2,3%	8,1	2,5%
1/ MSP	178,3	185,8	187,6	1,9	1,0%	2,0	1,1%
- operacyjne	64,2	65,5	67,0	1,5	2,2%		
- inwestycyjne	54,6	57,7	59,1	1,4	2,4%		
- nieruchomości	42,1	44,0	42,3	-1,7	-4,0%		
- pozostałe należności	17,3	18,5	19,2	0,8	4,1%		
2/ Duże przedsiębiorstwa	130,0	141,5	147,2	5,7	4,0%	6,1	4,3%
- operacyjne	53,6	56,6	58,9	2,4	4,2%		
- inwestycyjne	43,6	44,8	46,0	1,2	2,6%		
- nieruchomości	8,5	13,4	15,4	2,0	14,6%		
- pozostałe należności	24,3	26,6	26,8	0,2	0,7%		
wg waluty							
- złote	227,3	234,8	240,1	5,2	2,2%	5,2	2,2%
- waluty	81,0	92,4	94,8	2,3	2,5%	2,9	3,1%

W I kwartale br. obserwowano utrzymanie się ożywienia w obszarze kredytów dla przedsiębiorstw – stan tych kredytów zwiększył się o 7,6 mld zł, tj. o 2,3% (rok/rok o 8,6%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 8,1 mld zł, tj. o 2,5% (rok/rok o 7,7%). Oznacza to, że odnotowany przyrost akcji kredytowej był nieznacznie niższy niż w analogicznym okresie ub.r.

Przyrost kredytów dokonał się zarówno w obszarze kredytów dla dużych przedsiębiorstw, jak i kredytów dla MSP, przy czym z punktu widzenia celu udzielenia kredytu wzrost akcji kredytowej obserwowano głównie w obszarze kredytów na działalność bieżącą oraz inwestycyjną.

W kolejnych okresach zachodzi szansa na dalszy wzrost akcji kredytowej, czemu sprzyja poprawa koniunktury, rekordowo niskie stopy procentowe oraz stabilizacja jakości portfela kredytowego. Ważną rolę odgrywa też rządowy program Portfelowej Linii Gwarancyjnej De Minimis.

W kontekście tempa wzrostu akcji kredytowej, należy jednak mieć na uwadze stały rozwój alternatywnych form finansowania działalności (m.in. rynek papierów dłużnych i kapitałowych, leasing, faktoring). Jednocześnie trzeba mieć na uwadze, że badania NBP wskazują iż dobra sytuacja finansowa przedsiębiorstw umożliwia wielu przedsiębiorstwom finansowanie inwestycji w oparciu o środki własne, bez konieczności zaciągania nowych zobowiązań. Co więcej od szeregu lat, wśród badanych przez NBP przedsiębiorstw stale obniża się odsetek przedsiębiorstw ubiegających się o kredyt¹⁶.

Dynamika akcji kredytowej w Polsce pozostaje wyższa niż w krajach strefy euro

W kontekście umiarkowanej dynamiki kredytów dla sektora niefinansowego, trzeba zauważyć że zjawisko to występuje w większości krajów UE, przy czym na tle innych krajów dynamikę akcji kredytowej w Polsce można uznać za relatywnie wysoką. Trzeba jednak odnotować, że po kilku latach obniżania lub stagnacji akcji kredytowej w strefie euro od 2015 r. odnotowano tam ożywienie akcji kredytowej, zwłaszcza w obszarze kredytów dla gospodarstw domowych (na koniec marca br. roczne tempo wzrostu kredytów dla gospodarstw domowych w strefie euro wynosiło 2,2%, kredytów konsumpcyjnych 5,1%, mieszkaniowych 2,3%, a kredytów dla przedsiębiorstw 0,8% wobec odpowiednio 4,1%; 7,0%; 3,0% i 7,7% w Polsce).

Silny wzrost portfela papierów skarbowych

Tabela 11. Wybrane aktywa płynne

	Wartość (mld zł)			Zmiana w 2016	
	03/2015	12/2015	03/2016	mld zł	%
Ogółem	451,1	445,2	475,7	30,5	6,9%
1/ Kasa, środki w bankach centralnych	53,5	69,1	57,3	-11,8	-17,0%
- kasa	14,0	18,1	16,2	-1,8	-10,2%
- środki w bankach centralnych	39,5	51,0	41,1	-9,9	-19,5%
2/ Należności od banków	86,2	70,1	59,8	-10,4	-14,8%
- rezydent	53,5	45,1	39,5	-5,6	-12,3%
- nierezydent	32,7	25,1	20,2	-4,8	-19,2%
3/ Instrumenty dłużne i kapitałowe	311,4	305,9	358,6	52,7	17,2%
- banki centralne	90,3	72,7	74,7	2,0	2,8%
- skarbowe	190,4	198,5	249,6	51,1	25,8%
- dłużne innych emitentów	26,3	27,9	27,1	-0,8	-2,9%
- instrumenty kapitałowe	4,3	6,8	7,2	0,3	4,5%

W I kwartale br. odnotowano znaczny wzrost stanu najpłynniejszych aktywów¹⁷ (o 30,5 mld zł, tj. o 6,9%), który doprowadził też do wzrostu ich udziału w sumie bilansowej (z 27,8% na koniec ub.r. do 29,2% na koniec marca br.).

Przyrost aktywów płynnych dotyczył głównie portfela papierów skarbowych (o 51,1 mld zł, tj. o 25,8%), podczas gdy stan środków w kasach banków i NBP oraz należności od banków uległ obniżeniu. Co więcej, prawie cały przyrost papierów skarbowych wystąpił w podmiotach, które od lutego br. podlegają ustawie podatku od niektórych instytucji finansowych. W związku z tym należy przypuszczać, że banki te dokonały zmian w strukturze swoich bilansów w celu obniżenia kwoty podatku, gdyż zgodnie z ustawą papiery skarbowe pomniejszają podstawę opodatkowania. Dzięki dokonaniu tej operacji i przy założeniu, że banki

¹⁶ Szerzej zob. „Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw ...”, NBP.

¹⁷ Zdefiniowanych tu, jako suma środków zgromadzonych w kasach, bankach centralnych, należności od banków oraz portfela instrumentów dłużnych i kapitałowych.

utrzymają do końca br. powiększony stan papierów skarbowych (o wskazane 50 mld zł) banki zmniejszą podatek o około 200 mln zł, w stosunku do sytuacji, gdyby nie dokonały zmian w strukturze aktywów.

**Skala udzielonych zobowiązań bez większych zmian,
zmniejszenie stanu operacji instrumentami pochodnymi stopy procentowej**

W I kwartale br. nie odnotowano większych zmian w stanie zobowiązań dotyczących finansowania udzielonych przez sektor bankowy, których poziom uległ marginalnemu obniżeniu (-0,4 mld zł, tj. -0,1% do 265,3 mld zł), głównie za sprawą nieznacznego zmniejszenia zobowiązań wobec sektora niefinansowego, stanowiących główną pozycję tych zobowiązań (204,5 mld zł). Również wartość udzielonych przez banki gwarancji uległa nieznacznemu obniżeniu (-1,1 mld zł, tj. -1,4% do 77,7 mld zł).

Obserwowane w br. zmiany w zakresie stóp procentowych oraz oczekiwań w zakresie ich kształtowania w przyszłych okresach, zmiany rentowności papierów skarbowych, zmiany w strukturze bilansów banków oraz zmiany kursów walut, przełożyły się na znaczne zmniejszenie stanu instrumentów pochodnych (wartość nominalna tych transakcji zmniejszyła się z 2 034,4 mld zł na koniec ub.r. do 1 688,4 mld zł na koniec marca br., tj. o 17,0%). Zmniejszenie nastąpiło w obszarze transakcji stopy procentowej (nominalna wartość tych transakcji zmniejszyła się o 23,2% do 1 175,3 mld zł, głównie za sprawą spadku skali transakcji IRS), podczas gdy transakcje walutowe uległy ograniczonemu zwiększeniu (wzrost o 2,0% do 513,1 mld zł, głównie z tytułu wzrostu transakcji fx swap).

5. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Umiarkowany wzrost zobowiązań

Tabela 12. Źródła finansowania

	Wartość (mld zł)			Zmiana w 2016			
	03/2015	12/2015	03/2016	nominalna		skorygowana	
				mld zł	%	mld zł	%
Zobowiązania	1 400,3	1 426,1	1 452,0	25,9	1,8%	28,4	2,0%
1/ Depozyty i kredyty sektora finansowego	257,4	259,1	257,7	-1,5	-0,6%	-0,4	-0,2%
2/ Depozyty sektora niefinansowego:	858,5	938,8	938,7	-0,1	0,0%	1,1	0,1%
- gospodarstwa domowe	620,7	665,7	683,0	17,3	2,6%	18,2	2,7%
- przedsiębiorstwa	219,0	253,3	235,3	-18,0	-7,1%	-17,8	-7,0%
- instytucje niekomercyjne	18,8	19,7	20,4	0,7	3,4%	0,7	3,5%
3/ Depozyty sektora budżetowego	79,8	48,4	84,8	36,4	75,2%	36,4	75,2%
4/ Zobowiązania z tytułu własnej emisji	56,4	57,6	59,0	1,4	2,5%		
5/ Zobowiązania podporządkowane	7,7	6,7	8,1	1,5	22,0%		
6/ Pozostałe ¹⁸	140,5	115,5	103,7	-11,8	-10,2%		
wg waluty							
- złotowe	1 097,5	1 132,8	1 153,6	20,8	1,8%	20,8	1,8%
- walutowe	302,8	293,2	298,4	5,2	1,8%	7,6	2,6%
wg kraju							
- rezydent	1 151,4	1 188,1	1 212,5	24,4	2,1%	25,5	2,1%
- nierezydent	248,9	238,0	239,5	1,6	0,7%	2,9	1,2%
w tym środki z macierzystej grupy kapitałowej	100,9	97,5	96,8	-0,7	-0,7%		
Kapitały	169,1	173,9	178,9	5,1	2,9%		

Obserwowany w I kwartale br. umiarkowany wzrost skali działania sektora bankowego znalazł odzwierciedlenie w ograniczonym wzroście zobowiązań, które zwiększyły się o 25,9 mld zł, tj. o 1,8% (rok/rok o 3,7%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 28,4 mld zł, tj. o około 2,0% (rok/rok o 3,2%). W decydującym stopniu wynikało to z charakterystycznego dla początku roku silnego przyrostu depozytów sektora budżetowego, a w mniejszym z przyrostu depozytów gospodarstw domowych. Stan pozostałych zobowiązań uległ redukcji lub niewielkim zmianom.

W I kwartale odnotowano również wzrost kapitałów o 5,1 mld zł, tj. o 2,9% (rok/rok o 5,8%).

Utrzymuje się wysokie tempo wzrostu depozytów sektora niefinansowego

Pomimo obaw związanych z rekordowo niskimi stopami procentowymi utrzymuje się wysokie tempo wzrostu depozytów sektora niefinansowego. Wprawdzie w I kwartale br. stan tych depozytów nie uległ zmianie – w ujęciu nominalnym odnotowano ich marginalne obniżenie o 0,1 mld zł, tj. o -0,0% (rok/rok wzrost o 9,3%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut zwiększenie o około 1,1 mld zł, tj. 0,1% (rok/rok o 9,0%) - ale wynikało to z charakterystycznego dla początku roku zmniejszenia stanu depozytów przedsiębiorstw (-18,0 mld zł, -7,1%), podczas gdy stan depozytów gospodarstw domowych uległ zwiększeniu (o 17,3 mld zł, 2,6%).

¹⁸ Pozycja ta składa się przede wszystkim z pozostałych zobowiązań wobec sektora finansowego (głównie wobec banków i oddziałów instytucji kredytowych).

W strukturze terminowej depozytów uwagę zwraca dalszy wzrost udziału depozytów bieżących (z 51,2% na koniec ub.r. do 52,5% na koniec marca br.) kosztem depozytów terminowych, co ma związek z utrzymującym się niskim oprocentowaniem depozytów.

W kontekście możliwości dalszego wzrostu bazy depozytowej, wyzwaniem dla banków pozostaje środowisko rekordowo niskich stóp procentowych, które wpływa na zmniejszenie skłonności do oszczędzania w bankach oraz prowadzi do poszukiwania alternatywnych form oszczędności i inwestycji (m.in. na rynku nieruchomości i rynku kapitałowym), a zarazem powoduje zmniejszenie przyrostu depozytów z tytułu odsetek od już złożonych lokat. Z drugiej strony, niskie stopy procentowe sprzyjają ożywieniu gospodarki, co przekłada się na poprawę sytuacji na rynku pracy (w tym wzrost wynagrodzeń) oraz sytuacji finansowej przedsiębiorstw, a to z kolei przekłada się na zwiększenie oszczędności w bankach. Na podstawie obserwacji ostatnich okresów, wydaje się, że ten drugi aspekt zdaje się (przynajmniej jak dotychczas) przeważać.

Dodatkowo należy mieć na uwadze uchwalenie i wejście w życie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Program „Rodzina 500+”), co powinno prowadzić do wzrostu depozytów części gospodarstw domowych i tym samym mieć pozytywny wpływ na bazę depozytową.

Stan depozytów i kredytów sektora finansowego pozostaje relatywnie stabilny

W I kwartale br. odnotowano marginalne zmniejszenie stanu depozytów i kredytów sektora finansowego o 1,5 mld zł, tj. -0,6% (rok/rok wzrost o 0,1%), a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 0,4 mld zł, tj. -0,2% (rok/rok -0,8%).

Z punktu widzenia kraju pochodzenia, struktura tych środków nie uległa istotnej zmianie – nadal większość stanowią środki, jakie banki otrzymały od nierezydentów (65,4% na koniec marca br.).

Względna stabilizacja stanu tych środków, prowadzi do stopniowego zmniejszenia ich udziału w strukturze zobowiązań, a w konsekwencji i w całej sumie bilansowej (na koniec marca br. stanowiły one 17,7% ogółu zobowiązań oraz 15,8% sumy bilansowej).

Silny, ale okresowy napływ depozytów sektora budżetowego

Głównym czynnikiem wzrostu zobowiązań sektora bankowego w I kwartale br. był przyrost depozytów sektora budżetowego, których wartość zwiększyła się o 36,4 mld zł, tj. o 75,2% (rok/rok o 6,3%). Należy jednak mieć na uwadze, że napływ tych środków ma charakter okresowy i jest bardzo silnie skoncentrowany, w rezultacie czego rola tych środków w finansowaniu działalności banków pozostaje ograniczona.

Pozostałe zobowiązania bez większych zmian

W I kwartale br. niektóre banki dokonały nowych emisji własnych w rezultacie czego odnotowano wzrost stanu tych środków (o 1,4 mld zł, tj. o 2,5%). Zwiększeniu uległ też stan zobowiązań podporządkowanych (o 1,5 mld zł, tj. o 22,0%). Należy jednak mieć na uwadze, że z punktu widzenia całego sektora rola tych

źródeł finansowania pozostaje niewielka lub marginalna, a ponadto charakteryzują się one silną koncentracją.

Stan pozostałych zobowiązań uległ zmniejszeniu (-11,8 mld zł, tj. -10,2%).

Poziom finansowania zagranicznego pozostaje względnie stabilny

Stan finansowania zagranicznego pozostaje względnie stabilny. W I kwartale br. stan środków nierezydentów w ujęciu nominalnym zwiększył się o 1,6 mld zł, tj. o 0,7% (w ujęciu rok/rok odnotowano spadek o -3,8%), a po wyeliminowaniu zmian kursów walut o około 2,9 mld zł, tj. o 1,2% (w ujęciu rok/rok spadek o -4,9%). Zmiany stanu tych środków wynikają głównie z wahań złotego (około 70% tych środków stanowią zobowiązania walutowe), skali operacji skarbowych dokonywanych przez poszczególne banki oraz zmian strategii działania części banków (wyeliminowania sprzedaży kredytów walutowych dla gospodarstw domowych oraz dążenia do zmniejszenia stopnia uzależnienia od podmiotów dominujących). Konsekwencją względnej stabilizacji jest stopniowe zmniejszanie udziału tych środków w strukturze zobowiązań oraz w sumie bilansowej (na koniec marca br. udział ten wynosił odpowiednio 17,7% i 15,8%), co sprzyja zwiększeniu stabilności sektora bankowego.

Według stanu na koniec marca br. 40,4% zobowiązań wobec nierezydenta pochodziło od podmiotów z macierzystej grupy kapitałowej.

Zwiększeniu zagranicznych zobowiązań banków, towarzyszył nieco niższy przyrost należności banków od nierezydentów (o 4,8 mld zł do 67,3 mld zł), co spowodowało nieznaczne zwiększenie ujemnej luki finansowania zagranicznego (do -172,2 mld zł) i jej udziału w sumie bilansowej (do -10,6%).

6. STRUKTURA WALUTOWA I TERMINÓW PŁATNOŚCI BILANSU

Struktura walutowa pozostaje względnie stabilna

Tabela 13. Struktura walutowa bilansu sektora bankowego

	Wartość (mld zł)			Zmiana w 2016	
	03/2015	12/2015	03/2016	mld zł	%
Aktywa					
- złotowe	1 203,5	1 230,9	1 269,9	39,0	3,2%
- walutowe	365,9	369,1	361,1	-8,0	-2,2%
Pasywa					
- złotowe	1 266,6	1 306,7	1 332,6	25,8	2,0%
- walutowe	302,8	293,2	298,4	5,2	1,8%
Niedopasowanie walutowe					
- w mld zł	-63,0	-75,8	-62,7		
- % sumy bilansowej	-4,0%	-4,7%	-3,8%		

W I kwartale br. odnotowano umiarkowane zmniejszenie stanu aktywów walutowych (-8,0 mld zł, tj. -2,2%), któremu towarzyszył umiarkowany wzrost stanu pasywów walutowych (o 5,2 mld zł, tj. o 1,8%). W połączeniu ze wzrostem stanu aktywów i pasywów złotych doprowadziło to do zmniejszenia udziału aktywów walutowych w sumie bilansowej (do 22,1%), podczas gdy udział pasywów walutowych nie uległ zmianie (18,3%). Jednocześnie obserwowane zmiany doprowadziły do obniżenia niedopasowania walutowego sektora bankowego (do -62,7 mld zł) i jego udziału w sumie bilansowej (do -3,8%).

Finansowanie długoterminowe bez większych zmian

Tabela 14. Struktura terminowa bilansu¹⁹

	Wartość nominalna (mld zł)			Zmiana w 2016	
	03/2015	12/2015	03/2016	mld zł	%
Aktywa	1 601,4	1 634,3	1 663,3	29,0	1,8%
do roku	422,7	390,7	386,3	-4,5	-1,1%
1-2 lata	142,0	142,0	149,9	7,9	5,6%
2-5 lat	320,2	350,3	376,9	26,5	7,6%
powyżej 5 lat	501,1	525,9	525,6	-0,3	-0,1%
bez terminu	215,4	225,3	224,6	-0,7	-0,3%
Pasywa	1 564,1	1 596,4	1 626,7	30,3	1,9%
do roku	1 114,1	1 154,2	1 185,3	31,1	2,7%
1-2 lata	57,3	50,8	49,9	-0,9	-1,8%
2-5 lat	84,6	83,2	77,3	-5,8	-7,0%
powyżej 5 lat	105,9	106,6	109,4	2,7	2,6%
bez terminu	202,1	201,6	204,8	3,2	1,6%

W I kwartale br. w strukturze terminowej aktywów odnotowano wzrost stanu aktywów zapadalnych w okresie powyżej 1 roku do 5 lat, co należy łączyć ze wzrostem portfela obligacji skarbowych. Po stronie pasywów obserwowano głównie wzrost stanu zobowiązań wymagalnych do 1 roku, podczas gdy stan zobowiązań wymagalnych powyżej 1 roku uległ zmniejszeniu (stan zobowiązań wymagalnych powyżej 1

¹⁹ System sprawozdawczy FINREP w zakresie struktury terminów płatności opiera się na danych w wartościach nominalnych oraz zawiera pozycję „bez określonego terminu”, co powoduje występowanie pewnych zniekształceń i niezgodności (m.in. pomiędzy sumą aktywów i pasywów). Ograniczenia te nie wpływają jednak na istotę prezentowanych zjawisk i wysnuwanych wniosków.

roku zmniejszył się z 240,6 mld zł na koniec ub.r. do 236,6 mld zł na koniec marca br., tj. o 1,7%, a ich udział w sumie bilansowej obniżył się z 15,1% do 14,5%).

Duże dysproporcje występujące w strukturze terminów zapadalności aktywów i wymagalności pasywów wskazują na oparcie długoterminowej akcji kredytowej na krótkoterminowych depozytach, co powoduje wzrost ryzyka płynności. Dlatego konieczne jest, aby banki kontynuowały działania zmierzające do pozyskania długoterminowych, stabilnych źródeł finansowania.

7. JAKOŚĆ PORTFELA KREDYTOWEGO

Jakość portfela kredytowego pozostaje stabilna

Tabela 15. Jakość portfela kredytowego

	Wartość (mld zł)			Zmiana w 2016		Udział (%)		
	03/2015	12/2015	03/2016	mld zł	%	03/2015	12/2015	03/2016
Kredyty zagrożone	76,2	73,1	72,4	-0,7	-1,0%	7,1%	6,5%	6,5%
Sektor finansowy	0,2	0,2	0,3	0,0	19,1%	0,3%	0,4%	0,5%
Sektor niefinansowy	75,7	72,7	72,0	-0,7	-1,0%	8,2%	7,6%	7,4%
Sektor budżetowy	0,3	0,2	0,2	0,0	-1,2%	0,3%	0,2%	0,2%
Gospodarstwa domowe	40,8	39,1	39,5	0,4	1,1%	6,7%	6,2%	6,3%
Konsumpcyjne	17,2	16,8	17,2	0,3	2,1%	13,0%	12,0%	12,1%
Mieszaniowe	12,4	10,8	11,0	0,1	1,3%	3,3%	2,8%	2,9%
Pozostałe	11,3	11,4	11,4	-0,1	-0,5%	10,9%	10,7%	10,5%
Przedsiębiorstwa	34,8	33,5	32,3	-1,2	-3,5%	11,3%	10,2%	9,6%
MSP	22,6	22,6	21,4	-1,2	-5,2%	12,7%	12,2%	11,4%
Duże przedsiębiorstwa	12,2	10,9	10,9	0,0	0,1%	9,4%	7,7%	7,4%
Kredyty opóźnione w spłacie								
Konsumpcyjne								
do 30 dni	7,9	7,8	7,9	0,1	1,8%	5,7%	5,3%	5,4%
> 30 dni	18,7	17,8	18,4	0,6	3,2%	13,5%	12,3%	12,5%
Mieszaniowe								
do 30 dni	13,6	12,7	12,7	0,0	0,0%	3,7%	3,3%	3,3%
> 30 dni	12,1	10,3	10,6	0,3	3,1%	3,3%	2,7%	2,8%

Jakość portfela kredytowego pozostaje względnie stabilna. Wprowadzie w I kwartale br. odnotowano obniżenie stanu kredytów zagrożonych (-0,7 mld zł, tj. -1,0%), ale był to efekt statystyczny związany z wyłączeniem z bazy danych SK Banku. Gdyby nie to zdarzenie, odnotowano by nieznaczny wzrost stanu kredytów zagrożonych (o około 0,6 mld zł). Udział kredytów zagrożonych w portfelu nie uległ zmianie (6,5%), przy czym w związku ze wskazanym wyłączeniem z bazy danych SK Banku, odnotowano znaczące zmniejszenie udziału kredytów zagrożonych w portfelu banków spółdzielczych (z 7,8% na koniec ub.r. do 6,0% na koniec marca br.).

Z punktu widzenia poszczególnych kategorii kredytów, zwiększenie stanu kredytów zagrożonych odnotowano w portfelu kredytów konsumpcyjnych i mieszkaniowych, podczas gdy w pozostałych kategoriach kredytów obserwowano stabilizację lub zmniejszenie ich stanu.

Stabilizacja/pogorszenie jakości kredytów mieszkaniowych

W I kwartale br. odnotowano nieznaczny wzrost stanu zagrożonych kredytów mieszkaniowych (o 0,1 mld zł, tj. o 1,3%; w ujęciu rok/rok odnotowano jednak zmniejszenie ich stanu o 1,4 mld zł, tj. o 11,4%) oraz wzrost ich udziału w portfelu (z 2,8% na koniec ub.r. do 2,9% na koniec marca br.). Pewnemu pogorszeniu uległa też spłacalność kredytów, co przejawiało się zwiększeniem stanu (o 0,3 mld zł) i udziału kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (z 2,7% do 2,8%).

W kontekście relatywnie wysokiej bieżącej jakości kredytów mieszkaniowych na tle innych portfeli, UKNF stale podkreśla, że należy mieć na uwadze iż portfel ten generuje szereg rodzajów potencjalnego ryzyka, które może zmaterializować się w przyszłości. W szczególności trzeba mieć na uwadze dominującą rolę tych

kredytów w bilansie sektora bankowego (na koniec marca br. stanowiły one 40,4% kredytów dla sektora niefinansowego oraz 23,1% sumy bilansowej sektora, ale w niektórych bankach udział ten był znacznie wyższy), wysoki udział kredytów walutowych, jak też wysokie LTV części portfela kredytowego (ponad 600 tys. kredytów o LTV > 80%, w tym ponad 200 tys. kredytów o LTV > 100%), co wzbudza obawy o sytuację kredytobiorców, którzy zostaliby objęci procesami windykacji (część z nich pomimo sprzedaży nieruchomości zostałaby z wysokimi zobowiązaniami). Dodatkowe ryzyko wynika z ograniczonej płynności na rynku nieruchomości, niedoskonałych baz danych o rynku nieruchomości i sytuacji finansowej klientów, silnego zróżnicowania cen nieruchomości utrudniającego ich właściwą wycenę oraz braku w pełni zadowalających źródeł finansowania. W końcu należy mieć na uwadze kwestie społeczne i prawne związane z realizacją zabezpieczeń (na koniec 2015 r. w portfelach banków było 48,1 tys. kredytów zagrożonych, które były zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej, co oznacza że około 100-150 tys. osób było dotkniętych problemem obsługi tych kredytów, ale należy pamiętać że część kredytów zagrożonych została już wcześniej sprzedana przez banki). Dlatego też banki posiadające istotny portfel kredytów o niekorzystnych parametrach powinny zabezpieczyć związane z nim ryzyko m.in. za pomocą dodatkowego kapitału, który pokryłby koszty materializacji ryzyka w przypadku realizacji niekorzystnych scenariuszy.

UKNF stale też zwraca bankom uwagę na konieczność pełnego wcielenia do praktyki bankowej postanowień Rekomendacji S. W szczególności, do niewłaściwych praktyk należy zaliczyć niedoszacowanie ryzyka stopy procentowej (zbyt niskie bufony przy badaniu zdolności kredytowej), akceptację zbyt niskich kosztów utrzymania (na poziomie minimum socjalnego lub niewiele wyższym), które są nieadekwatne do kosztów faktycznie ponoszonych przez kredytobiorców.

Mając na uwadze ryzyko związane z portfelem kredytów mieszkaniowych, KNF nałożyła na niektóre banki dodatkowy wymóg kapitałowy, jak też wydała bankom szereg zaleceń związanych z ich polityką kredytową.

Stabilizacja/pogorszenie jakości kredytów konsumpcyjnych

W I kwartale br. odnotowano ograniczony wzrost stanu zagrożonych kredytów konsumpcyjnych (o 0,3 mld zł, tj. o 2,1%; w ujęciu rok/rok odnotowano stan tych kredytów nie uległ zmianie) oraz zwiększenie ich udziału w portfelu (z 12,0% na koniec ub.r. do 12,1% na koniec marca br.). Również spłacalność kredytów uległa ograniczonemu pogorszeniu, co przejawiało się zwiększeniem stanu (o 0,6 mld zł) i udziału kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (z 12,3% do 12,5%).

Oslabienie jakości kredytów obserwowano głównie w obszarze kredytów ratalnych.

Stabilizacja jakości pozostałych kredytów gospodarstw domowych

Po kilku kwartałach wzrostu stanu kredytów zagrożonych w portfelu pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych, w końcu ub.r. oraz I kwartale br. odnotowano zmniejszenie ich stanu oraz ich udział w portfelu (w I kwartale stan kredytów zagrożonych zmniejszył się o 0,1 mld zł, tj. -0,5%, a ich udział w portfelu obniżył się z 10,7% na koniec ub.r. do 10,5% na koniec marca br.).

Stabilizacja/poprawa jakości kredytów dla przedsiębiorstw

W I kwartale br. odnotowano zmniejszenie stanu zagrożonych kredytów przedsiębiorstw (-1,2 mld zł, tj. -3,5%; w ujęciu rok/rok -2,5 mld zł, tj. -7,1%) oraz zmniejszenie ich udziału w portfelu (z 10,2% na koniec ub.r. do 9,6% na koniec marca br.). Należy jednak mieć na uwadze, że ten korzystny obraz wynikał ze

wskazanego już wyłączenia z bazy danych SK Banku. Gdyby nie to zdarzenie, odnotowano by marginalny wzrost stanu kredytów zagrożonych (o niespełna 50 milionów złotych).

Z punktu widzenia skali działania przedsiębiorstw wyraźną poprawę jakości odnotowano w portfelu kredytów dla MSP (stan kredytów zagrożonych zmniejszył się o 1,2 mld zł, a ich udział w portfelu obniżył z 12,2% na koniec ub.r. do 11,4% na koniec marca br.), przy czym wynikała ona głównie ze wskazanego efektu statystycznego. W przypadku kredytów dla dużych przedsiębiorstw, stan kredytów zagrożonych nie uległ zmianie, ale ich udział w portfelu uległ obniżeniu (z 7,7% do 7,4%) na skutek wzrostu akcji kredytowej.

W ujęciu branżowym, najniższą jakość przedstawiał portfel kredytów dla przedsiębiorstw z branży budowlanej, hoteli i gastronomii oraz górnictwa, w których udział kredytów zagrożonych na koniec marca br. przekraczał 20%.

Jakość kredytów zdeterminowana przez rozwój sytuacji gospodarczej

Relatywnie korzystny obraz sytuacji w zakresie jakości portfela kredytowego należy wiązać z utrzymującym się ożywieniem gospodarczym oraz związaną z tym poprawą sytuacji finansowej części przedsiębiorstw i gospodarstw domowych. Istotną rolę odgrywa też silne złagodzenie polityki pieniężnej, które doprowadziło do znaczącego zmniejszenia kosztów obsługi kredytów, jak też podjęte w minionych okresach działania regulacyjne i samoregulacja banków, które doprowadziły do wzmocnienia procesu zarządzania ryzykiem. Ponadto, stabilizacji lub poprawie jakości portfela kredytowego w ujęciu sprawozdawczym sprzyja sprzedaż portfela „złych kredytów”, jak też wzrost akcji kredytowej.

Z punktu widzenia jakości portfela kredytowego w przyszłych okresach kluczowe znaczenie będzie miał rozwój sytuacji makroekonomicznej. W przypadku kontynuacji ożywienia gospodarki, będzie to pozytywnie wpływało na sytuację finansową części kredytobiorców i prowadziło do poprawy jakości portfela kredytowego.

Istotnym elementem wspierającym stabilizację lub poprawę jakości części portfela kredytowego będzie też uruchomienie Programu „Rodzina 500+”, który dla części kredytobiorców będzie znaczącym wsparciem.

SPIS TABEL

Tabela 1. Fundusze własne i kwota ekspozycji na ryzyko	11
Tabela 2. Współczynniki kapitałowe	11
Tabela 3. Wybrane miary płynności	13
Tabela 4. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego	14
Tabela 5. Czynniki zmiany wyniku finansowego netto sektora bankowego w 2016	14
Tabela 6. Saldo odpisów i rezerw	16
Tabela 7. Wybrane miary efektywności działania	17
Tabela 8. Portfel kredytowy	19
Tabela 9. Kredyty dla gospodarstw domowych	19
Tabela 10. Kredyty dla przedsiębiorstw	22
Tabela 11. Wybrane aktywa płynne	23
Tabela 12. Źródła finansowania	25
Tabela 13. Struktura walutowa bilansu sektora bankowego	28
Tabela 14. Struktura terminowa bilansu	28
Tabela 15. Jakość portfela kredytowego	30

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00
fax (+48 22) 262-51-11 (95)
e-mail: knf@knf.gov.pl

www.knf.gov.pl